

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Preprimární vzdělávání v lesních mateřských školách a lesních klubech

Preprimary education in forest kindergartens and forest clubs

Karolína Říhová

Vedoucí práce: Mgr. Irena Hanyš Holemá, PhD.

Studijní program: Učitelství pro mateřské školy

Studijní obor: Preprimární pedagogika

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Preprimární vzdělávání v lesních mateřských školách a lesních klubech potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

2.12. 2024 v Praze

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Ireně Hanyš Holemé, PhD. za vedení mé práce, její trpělivost a cenné rady při zpracovávání. Velké díky také patří všem respondentům, kteří se zapojili do výzkumu.

ABSTRAKT

Teoretická část objasňuje základní principy lesních mateřských škol a lesních klubů – vysvětlení pojmů, rozdíly mezi LMŠ a lesním klubem, jejich podoby, podoby zázemí. Obsahem teoretické části je také kapitola o vlivu pobytu v přírodě. Následně je zde zmíněna Asociace lesních mateřských škol a jiné související skutečnosti s tímto tématem. V této části bakalářské práce je také popsána kvalifikace pedagogů – průvodců a možnosti vzdělávání pedagogů – průvodců v lesních mateřských školách a lesních klubech v České republice. Nedílnou součástí teoretické části je historie lesních mateřských škol a lesních klubů v České republice a ve světě. Praktická část se zabývá zpracováním empirického šetření, které je prováděno pomocí dotazníkového šetření. Cílem dotazníků je zjistit důvody, proč rodiče své děti zapisují do lesních mateřských škol a lesních klubů a také míra ovlivnění těmito důvody.

KLÍČOVÁ SLOVA

dítě, vzdělávání, předškolní pedagogika, lesní mateřská škola, lesní klub

ABSTRACT

The theoretical part clarifies the basic principles of forest kindergartens and forest clubs – explanation of terms, differences between LMŠ and forest club, their forms, forms of background. The content of the theoretical part also includes a chapter on the influence of being in nature. Subsequently, the Association of Forest Kindergartens and other facts related to this topic are mentioned here. This part of the bachelor's thesis also describes the qualification of pedagogues – guides and the possibilities of training pedagogues – guides in forest kindergartens and forest clubs in the Czech Republic. An integral part of the theoretical part is the history of forest kindergartens and forest clubs in the Czech Republic and in the world. The practical part deals with the processing of empirical research, which is carried out using a questionnaire survey. The goal of the questionnaires is to find out the reasons why parents enroll their children in forest kindergartens and forest clubs, as well as the degree of influence by these reasons.

KEYWORDS

child, education, preprimary pedagogy, forest kindergartens, forest club

Obsah

Úvod	9
I. TEORETICKÁ PRÁCE	10
1 Vliv pobytu v přírodě na dítě předškolního věku	10
2 Historie lesních mateřských škol a lesních klubů.....	13
2.1 Historie lesních mateřských škol a lesních klubů ve světě.....	13
2.1.1 Dánsko	13
2.1.2 Švédsko.....	13
2.1.3 Německo.....	14
2.2 Historie lesních mateřských škol a lesních klubů v České republice.....	15
3 Pojem lesní mateřská škola a lesní klub jako instituce.....	16
3.1 Základní charakteristika	16
3.2 Rozdíl mezi lesní mateřskou školou a lesním klubem	19
3.2.1 Lesní mateřská škola	19
3.2.2 Lesní klub	20
3.3 Podoby LMS a lesních klubů podle organizace	21
3.4 Zázemí lesních mateřských škol a lesních klubů.....	23
3.5 Asociace lesních mateřských škol	24
3.5.1 Certifikace lesních mateřských škol a lesních klubů.....	25
3.6 Pedagogové v lesních mateřských školách a lesních klubech.....	26
3.6.1 Vzdělávání průvodců v lesních mateřských školách.....	27
3.7 Bezpečnost při pobytu v lese.....	30
3.7.1 Pravidla.....	30
3.7.2 Možná rizika.....	31
4 Legislativa v lesních mateřských školách v České republice.....	32

II. EMPIRICKÁ ČÁST	34
5 Cíl výzkumu	34
6 Metodika výzkumu.....	34
6.1 Průběh výzkumu.....	35
6.2 Využití otázky v rámci výzkumu.....	35
6.3 Popis výzkumného vzorku.....	35
6.4 Průběh analýzy výsledků.....	36
Výzkum – analýza výsledků výzkumného šetření	36
6.5 Předěšlé zkušenosti s lesní mateřskou školou nebo lesním klubem.....	37
6.6 Kritéria/důvodu k rozhodnutí pro docházku do LMS nebo lesního klubu a síla ovlivnění těmito kritérii/důvody.....	39
6.6.1 Celodenní pobyt venku.....	40
6.6.2 Vztah k přírodě.....	41
6.6.3 Imunita dítěte.....	43
6.6.4 Menší počet dětí ve třídě – individuální přístup k dítěti.....	44
6.6.5 Forma odpočinku.....	45
6.6.6 Komunita rodičů s podobným pohledem na svět a na výchovu dítěte	46
6.6.7 Dostupnost LMS nebo lesního klubu	47
6.6.8 Nedostatečná kapacita míst ve veřejných mateřských školách	48
6.6.9 Volná hra – učení zkušeností, hračky.....	49
6.6.10 Vedení k samostatnosti dítěte – větší důvěra v dítě.....	52
6.6.11 Další rodiči zmíněné důvody.....	53
6.6.12 Nejzásadnější důvody při rozhodování rodičů o docházce do LMS nebo lesního klubu.....	54
Diskuse	56

Závěr.....	57
Seznam použitých informačních zdrojů.....	58
Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence.....	63
Seznam příloh.....	64
Seznam použitých zkratk.....	67
PŘÍLOHY.....	68

Úvod

„Lesní školky jsou srdcovou záležitostí. Zakládají je lidé z lásky k dětem, k přírodě, s touhou měnit svět k lepšímu.“ (Asociace lesních mateřských škol, 2024ch)

Tato bakalářská práce se zabývá preprimárním (předškolním) vzděláváním v lesních mateřských školách a lesních klubech. K vybrání tohoto tématu mě vedlo zapálení do mé práce jako průvodce v lesním klubu. Moje práce je pro mě srdeční záležitostí, a proto pro mě bylo důležité tuto vášeň vnést i do mé bakalářské práce. Odpovědi na otázky ve výzkumném šetření mě velice zajímají i pro můj budoucí sen o vybudování své lesní mateřské školy. Ráda bych dětem dopřála ta nejkrásnější dětství obklopená mocnou přírodou. Jsem přesvědčena, že prostředí přírody je pro dítě ideálním místem pro formování jeho osobnosti a také zdravých psychických a fyzických dovedností.

V teoretické části se hovoří o velkém pozitivním vlivu pobytu dítěte venku na celostní rozvoj jedince. Teoretická část bakalářské práce se zabývá taktéž popsání historie lesních mateřských škol a lesních klubů, vysvětlením základních principů této problematiky. Zde lze také naléznout podoby lesní mateřských škol nebo lesních klubů. Tyto skutečnosti se opírají o názory odporníků oboru, ale i samotných průvodců.

Výzkumné šetření má za cíl zjistit, jaké důvody vedou rodiče přihlásit své děti právě do lesní mateřské školy nebo lesního klubu. Také je zde zkoumána míra ovlivnění těmito důvody. Výzkum cílí na osvětu v této problematice, která by mohla dopomoci těmto institucím, ale i rodičů pro inspiraci důvodů při rozhodování o docházce.

I. TEORETICKÁ PRÁCE

1 Vliv pobytu v přírodě na dítě předškolního věku

Pobyt v přírodě má na děti výrazně pozitivní vliv, který se projevuje v oblasti fyzického i psychického vývoje dítěte. Množství problémů s fyzickým i psychickým zdravím u dětí z nejnádhlejších regionů světa rapidně během desítek let vzrostlo. Narostl počet dětí s obezitou, také se rodiče setkávají s diagnózami poruch učení a osobnosti. Otázkou je, zda si tento rapidní nárůst souvisí se změnou životního stylu populace. Výrazně vzrostl strávený čas dětí u elektronických médií. V rámci výzkumu v USA se čas u těchto medií dostal až na 9,5 hodiny denně u dospívajících a čas strávený v přírodě rapidně klesl. Tento problém se však objevuje již dříve, z výsledků studie *Od nuly do osmi plyne*, že devítiměsíční miminka tráví téměř 60 minut dne sledováním televize. V 5 letech děti tráví svůj čas hraním na mobilních telefonech. Nedostatek kontaktu s přírodou je spousta lidmi chápán jako jeden z hlavních příčin těchto problémů (Daniš, 2016, s. 15–17).

Konzistentní pohyb venku u dětí snižuje riziko nadváhy a obezity. Ashley Cooper a jeho kolegové v roce 2010 ve výzkumu zjistili, že děti jsou schopny 2–3x vyšší fyzické aktivity venku než uvnitř. Další výzkumy také potvrzují, že děti vykonávají větší fyzickou aktivitu venku než uvnitř. Vyšší fyzická aktivita má také pozitivní vliv na dětské BMI. Děti, díky hraní si v přírodním prostředí, jsou schopné lepší motorické dovednosti. Nizozemské výzkumy prokazují, že lidé žijící v blízkosti zeleně mají nižší výskyt některých nemocí, z čehož vychází, že příroda pozitivně ovlivňuje lidské zdraví – snižuje úmrtnost, hladinu cukru u diabetiků a riziko astmatu. Tyto výzkumy dochází ke společnému výsledku a to tedy, že pobyt v přírodním prostředí je významným prostředkem pro celkové fyzické zdraví (Daniš, 2016, s. 2).

Britský výzkum School of Medicine při University of California v San Diegu potvrzuje, že přehnaná hygiena může vést k oslabení těla regenerovat a schopnosti hojit rány. Tereza Vošahlíková tvrdí, že děti v lesních mateřských školách (dále LMŠ) a lesních klubech nejsou častěji nemocné než před nástupem do školy, a naopak u některých došlo k poklesu infekčních onemocnění. Plynulá adaptace na širší teplotní výkyvy venkovního prostředí může být příčinou přirozeného posílení imunitního systému (Vošahlíková, 2010a, s. 20).

Na Univerzitě ve Fribourg švýcarská psychologička Sarah Kiener při Institutu psychologie prováděla v roce 2003 výzkum týkající se sledování rozdílů v dovednostech dětí docházející do LMŠ a dětí z běžné mateřské školy. Do výzkumu bylo zapojeno 181 dětí – 4 třídy LMŠ (63 dětí), 5 tříd integrovaných LMŠ (62 dětí) a 5 tříd z běžné MŠ (56 dětí). V závěru výzkumu bylo zjištěno, že děti ze samostatných LŠ mají prospěch z pravidelného pobytu v přírodě v rozvoji hrubé motoriky a také v rozvoji kreativity. Rodiče taktéž pozitivně hodnotí rozvoj motoriky u svých dětí než v ostatních běžných mateřských školách. V rámci testování dětí v LMŠ potvrdily nadprůměrné pokroky v kreativitě na rozdíl od dětí z běžných MŠ. V rámci této studie se sledovala i jemná motoriky u dětí prostřednictvím testu grafomotoriky. Nejlépe dopadly děti z integrovaných LMŠ (lesní třídy při běžné MŠ), což poukazuje na důležitost pestrosti příležitostí (Vošahlíková, 2012a, s. 15–16).

Dianne Thomas říká, že „*Příroda je nejlepší antidepressivum.*“. Světové studie ukazují, že kontakt s přírodou je velkým zázrakem. Pobyt venku pomáhá ke snížením stresu, úzkostí a depresí, posílení soustředění, sebeúcty a spokojenosti. Některé ze světových výzkumů tvrdí, že pobyt v přírodě zmírňuje příznaky poruch pozornosti. V posledních letech se dostává do většího podvědomí tzv. ekoterapie, která je novou léčebnou metodou spočívající v trávení času venku, na procházkách za doprovodu terapeuta (Daniš, 2016, s. 27–29).

Výzkumy o zvířatech se věnují problematice pobytu zvířat v nepřírodném prostředí, který vede ke vzniku antisociálního chování spojené se zvýšenou agresivitou vůči ostatním zvířatům, ale i lidem. Podobnost tohoto vzorce lze sledovat i v lidské společnosti. Studie zmiňují, že nedostatek zeleně v blízkosti lidského obydlí může být příčinou výskytu násilí, agresivity a kriminality. Lidé žijící v blízkosti přírody mají silnější sousedské vazby a více žijí společenským životem. Děti žijící v prostředí přírody si hrají nejčastěji venku, jejich hra má větší tendenci k příležitostem zdravého rozvoje sociálního chování a zabudování zdravých prosociálních vzorců. Rozvoj sociálního chování u dětí je velmi ovlivněn tím, kdo děti hrou nebo situacemi provází, při těchto hrách jsou budovány počátky spolupráce. Jedním z hlavních podnětů ke zdravému sociálnímu rozvoji je volná svobodná hra, která je vrozenou potřebou dětí i zvířat. Při volné hře lze sledovat u dětí kognitivní, emoční i sociální rozvoj a také vnitřní funkce některých oblastí mozku (Daniš, 2016, s. 33–41).

Výše již byla zmíněná skutečnost, že pobyt v přírodě snižuje mentální únavu a zvyšuje pozornost. Studie ukazují, že i u dětí je pobyt v přírodě příčinou obnovení pozornosti a zvýšení soustředění, tyto skutečnosti přináší pozitivní vliv na učení. Podle výsledků výzkumů za zlepšení učení a studijních výsledků dětí stojí kvalitní odpočinek, hra a výuka v přírodě. Pobyt venku v přírodě dopomáhá rozvoji paměti. Vzdělávání v přírodě, jako plnohodnotná výchovná a vzdělávací strategie, potom přináší ve školách celou řadu pozitivních efektů – menší počet kázeňských potíží, méně absence, menší nemocnost. Ve Skotsku nebo Kalifornii jsou výukové metody v prostředí přírody součástí vzdělávacích systémů (Daniš, 2016, s. 45–47).

2 Historie lesních mateřských škol a lesních klubů

Rok ani místo původu konceptu LMŠ není jasně znám. V literatuře se lze setkat s hypotézou vzniku ve skandinávských zemích. V mnohých případech jde o promyšlený koncept, zatímco v jiných regionech světa naopak spíše o přirozené trávení času s dětmi venku bez ohledu na počasí. Časem byl koncept formován, který je dnes v základu uplatňován v lesních mateřských školách a lesních klubech po celém světě (Vošahlíková, 2009, s. 1).

2.1 Historie lesních mateřských škol a lesních klubů ve světě

Jak již bylo zmíněno, některé zdroje udávají počátky ve skandinávských zemích, kde je tento koncept součástí předškolní výchovy – v Norsku, Dánsku, Švédsku (Vošahlíková, 2009, s. 1).

2.1.1 Dánsko

Za jednu z nejstarších lesních mateřských škol lze považovat lesní mateřskou školu v Dánsku, založenou Ellou Flatau z dánského Søllerødu. Ella Flatau nejdříve se svými čtyřmi dětmi pravidelně trávila čas venku, v lese. Později se k ní přidávali sousedé s dětmi a jejich známí. Výsledkem tohoto pravidelného společně stráveného času venku byl vznik lesní mateřské školy v roce 1954. Tuto lesní mateřskou školu můžeme považovat za první LMŠ V Dánsku se tento koncept předškolní výchovy stal rozsáhlým, dále se rozšiřuje do okolních států (Zormanová, 2017, s. 1).

2.1.2 Švédsko

Ve Švédsku je tento koncept předškolní výchovy rozšířen pod označením *Venku za každého počasí*, v tomto státě se nachází více než sto lesních mateřských škol (Vošahlíková, 2009, s. 1).

2.1.3 Německo

V roce 1968 vznikla v Německu první lesní mateřská škola, byla založena Uršulou Sube. Koncept této lesní mateřské školy (v němčině tzv. Waldkindergarten) spočíval v dopoledním čase tráveném v lese a nevychází z poznatků od Elly Flatau (Miklitz, 2005).

První lesní mateřská škola v Německu, vycházející z Dánska od Elly Flatau, byla založena ve Flensburgu až v roce 1993. Zakladatelkami byly Kerstin Jebsen a Petra Jaeger. (Vošahlíková, 2009, s. 1). Petra Jaeger v rozhovoru při návštěvě Prahy v roce 2018 řekla, že tento nápad jí přišel, když seděla v čekárně u zubaře a četla si v novinách příběh maminky, která se svými dětmi jela do lesní mateřské školy v Dánsku (ALMŠ, 2018, s. 1). Kerstin Jebsen a Petra Jaeger načerpaly znalosti a zkušenosti a praxi v dánské lesní mateřské škole. Díky této pedagogické praxi se chopily iniciativy vytvořit koncepci lesních mateřských škol, ze které později čerpali zakladatelé dalších LMŠ v Německu (Vošahlíková, 2009, s. 1). Po pedagogické praxi, na konci září roku 1991, začali budovat lesní mateřskou školu společně s týmem pedagogů a psychologů, k otevření došlo v roce 1993 (ALMŠ, 2018, s. 1).

V Německu od té doby vzniklo přes dva tisíce lesních školek. V polovině 90. let 20. století byly v Německu lesní mateřské školy oficiálně uznány jako rovnocenné s tradičními mateřskými školami, což umožnilo přístup k finanční podpoře ze strany státu. V Německu se koncepce lesních mateřských školek velice rozšířila, dále se také objevují i ve Švýcarsku či v Kanadě (Vošahlíková, 2009, s. 1).

2.2 Historie lesních mateřských škol a lesních klubů v České republice

Myšlenka LMS nebo lesních klubů přichází ze zahraničí, zejména z Německa a Skandinávie. O velké zásluhy za rozšiřování myšlenky lesní mateřské školy nebo lesního klubu v ČR se zasloužila paní Emílie Strejčková (1929–2009). V roce 1994 založila v prostorách zachovalé sídlištní památky Ekologické centrum hlavního města Prahy, která je díky své historii zařazena do Státního seznamu kulturních památek. O 9 let později, tedy v roce 2003, přichází s myšlenkou založení ekologicky orientované Mateřské školy Semínko, která byla dne 31.8. roku 2004 uvedena do provozu jako dvoutrídni mateřská škola a také se v témž roce se stala součástí Střediska ekologické výchovy (změna názvu organizace Ekologické centrum hlavního města Prahy). Pro paní Strejčkovou bylo důležité včasné rozvíjet ekologickou výchovu prostřednictvím Střediska ekologické výchovy ale i Mateřské školy Semínko (ALMSŠ, 2024d, s. 1) (Toulcův dvůr, 2008, s. 1). Dalším významným bodem rozšiřování konceptu lesních mateřských škol nebo lesních klubů byl rok 2007, kdy díky Lindě Kubale vznikla první lesní mateřská škola v České republice, která nesla název Zelená škola Jítrava a nacházela se na Liberecku (Zormanová, 2017, s. 1) (Soběslavská, 2015, s. 2).

Dalšími průkopníky byli manželé Hodkovi, kteří v roce 2009 v Praze zakládají pod neziskovou organizaci Ekodomov Lesní mateřskou školu Šárynka (nynější název) (LMS Šárynka, 2024, s. 1). V tomtéž roce vznikl díky rodičům v čele s Radkou Jensen Vaculíkovou dopolední dětský klub v blízkosti Tišnova, v dnešní době lesní rodinný klub nese název Kalužník (Kalužník, 2024, s. 1). V roce 2009 také vzniká v Řevnici známý lesní klub ZeMě, jejíž prvotním impulsem bylo společně vytvořit prostředí pro děti a rodiče s obdobnými hodnotami (ZeMě, 2024, s. 1). Od září roku 2010 začíná fungovat Dětský dopolední klub Lesníček, inspirovaný lesní mateřskou školou. Dětský dopolední klub Lesníček spadá pod již zmíněnou ekologicky orientovanou Mateřskou školu Semínko (Enviweb, 2010, s.1). V roce 2010 se konalo setkání v zázemí Mateřské školy Semínko, jehož závěrem byl vznik Asociace lesních mateřských škol (LMSŠ). Jednou z hlavních sil byla paní doktorka Tereza Valkounová (roz. Vošahlíková), která v aktuální době vykonává pozici statutární zástupkyně. (ALMSŠ, 2024e, s. 1). V roce 2016, kdy byla stanovena nová

verze zákona 561/2004 Sb, kde je objasněn termín lesní mateřská škola (ALMŠ, 2024f, s. 1).

3 Pojem lesní mateřská škola a lesní klub jako instituce

O lesní mateřské škole (dále LMS) – lesním klubu, lze mluvit jako o alternativě či obměně předškolního zařízení. Hlavním rozdílem mezi klasickou mateřskou školou a LMS je, že většina denního programu probíhá venku v přírodě – často se setkáváme se sloganem „*venku za každého počasí*“ (Vošahlíková, 2012a, s. 11). Program je vázán s ročním období a dějem v přírodě. Děti se díky osobním zkušenostem a zážitkům seznamují s přírodními zákony (Kapuciánová, 2010, s. 12). V LMS a lesních klubech se setkáváme se skupinami menšího počtu dětí doprovázené minimálně dvěma dospělými tzv. průvodci (Vošahlíková, 2012a, s. 11).

Britské svobodné vzdělávací sdružení Forest School Association hovoří o lesní mateřské škole a lesním klubu jako o souhrnu vzdělávacích podnětů nabízející zpravidla šanci prohloubení sebevědomí a sebeúcty díky přímým zkušenostem z lesa nebo z jiného přírodního prostředí se stromy (Worroll, 2020, s. 6).

3.1 Základní charakteristika

Lesní mateřské školy a lesní kluby jsou určeny převážně pro celoroční pobyt venku za každého počasí, a proto hlavním místem pro výchovu je zpravidla les. S celoročním pobytem venku úzce souvisí známý slogan „*Neexistuje špatné počasí, pouze špatné oblečení.*“ (Vošahlíková, 2010b, s. 1). Správně zvolené oblečení je základním stavebním kamenem pohodlí pro děti v jakémkoliv počasí, což i kolegové z Irska a Skandinávie potvrzují. Při pobytu venku za proměnlivých teplot dochází k otužování dětského organismu. Pobyt venku je nápomocen k posílení imunity a odolnosti (ALMŠ, 2024a, s. 1).

„Lidé se nás často vyděšeně ptají, co děláme v zimě. Odpovídáme jim: skoro totéž, co v létě – jen se děti více hýbou. Máme osvědčené tipy na oblékání, včetně vrstvení hřejivých materiálů a nepromokavých vrstev. A když se vrátíme z lesa, je nám v naší jurtě krásně teplo. Druhou jurtu, kterou využíváme na odpočinek, lehce vytápíme – v chladu se dětem spí nejlépe.“ říká Tereza Sládečková, zakladatelka LMS Vrabčí hnízdo (Sládečková, 2024, s. 1).

Skupina je tvořena optimálně 15–16 dětmi s minimálně dvěma dospělými průvodci. Komunikace s rodiči v LMŠ a lesních klubech je zásadní, často vzniká i komunita. Charakteristickým znakem lze uvést východisko pro vzdělávací program, kterým je situace, spontánní hra a přímá zkušenost dítěte (Vošahlíková, 2012, s. 12).

V lesních mateřských školách a lesních klubech mají děti velký prostor pro volnou svobodnou hru, která přináší prostřednictvím zkušeností nové schopnosti a dovednosti. Z mapování ALMŠ (2024) je zřejmé, že ve třetině LMŠ a lesních klubů mají děti denně 3– 3,5 hodiny na volnou hru. V grafu na obrázku č.1 (v přílohách) lze vidět také rozdíl tohoto prostoru mezi lesním klubem a LMŠ. Tereza Vošahlíková (2010a, s. 16) ve spolupráci s Marií Kordulovou zpracovala v prvním vydání publikace Ekoškolky a lesní mateřské školy seznam znaků společných LMŠ a lesní kluby ve formě cílů v rámci rozvoje dítěte, cituji:

- *učit se celostně, tzn. všemi rovinami vnímání*
- *rozvíjet jemnou a hrubou motoriku prostřednictvím rozmanitých podnětů a možností pohybu v přírodě*
- *podpořit smyslové vnímání přímou zkušeností*
- *rozvíjet kreativitu a fantazii při využití rozmanitých přírodních prvků*
- *podpořit vědomí sounáležitosti mezi dětmi navzájem a se živou a neživou přírodou*
- *prožít rytmus změn ročních období a přírodních jevů*
- *seznámit se s místem a přírodním prostředím, které je blízké a vytvořit si k němu pozitivní vztah*
- *zažít a poznat rostliny a živočichy v jejich původním životním prostředí, poznat různé přírodní ekosystémy*
- *umožnit dětem, aby poznaly své tělesné hranice*
- *prožít ticho a naučit se být citlivější k mluvenému slovu*
- *poznat hodnoty lesního společenství a hodnoty lidské společnosti*

Stejnak jako běžné mateřské školy, tak i lesní mateřské školy a lesní kluby mají své filozofie, záměr či cíl. Filozofie lesních mateřských škol a lesních klubů. Každá lesní mateřská škola nebo lesní klub má svou filozofii, pojetí. Každá lesní mateřská škola nebo lesní klub má také svou filozofii, která by měla vypovídat k čemu ta škola cílí. Obecně můžeme říct, že velké procento lesních mateřských škol nebo lesních klubů mají ve svých filozofiích zabudované učení hrou ve venkovních či lesních prostorách.

Filozofie lesní mateřské školy Lesokruh ve Třebehovicích pod Orebem, citují: „*Lesní školky spojuje zájem o vzdělávání v celoročním každodenním kontaktu s přírodou, s důrazem na udržitelný rozvoj. Vzdělávání a příroda jsou v tomto přístupu stejně důležité. Cílem pobytu v přírodě je děti vzdělávat a naučit je nejen barvy a počítání, ale také uvědomění si základních podmínek k životu na Zemi reálnou zkušeností s nimi.*“ (Lesokruh, 2024, s. 1)

Filozofie lesní mateřské školy Stromík v Pozořovicích, citují: „*Naše pedagogická koncepce je založena na myšlence " s dětmi venku za každého počasí, bez zdi a plotů". Při provázení dětí poznáváním a učením využíváme rozmanitého prostředí lesa, který nabízí široké možnosti pro rozvoj všech klíčových kompetencí dětí.*“ (LMŠ Stromík, 2024, s. 1)

Počet lesních mateřských škol a lesních klubů roste, z mapování ALMŠ z roku 2024 vznikla mapa (obrázek č. 1 v přílohách), na které jsou vyznačené LMŠ a lesní kluby, které jsou členy ALMŠ. Spousta lesních klubů nejsou členové ALMŠ. Z této mapy je zřetelně vidět, že lesní mateřské školy a lesní kluby se stávají více a více populárnější a jejich počet v ČR roste, v roce 2022 přesáhl 180.

3.2 Rozdíl mezi lesní mateřskou školou a lesním klubem

Společně s předškolním vzděláváním jsou často skloňované dva pojmy: lesní mateřské školy a lesní kluby. Obě instituce poskytují předškolní vzdělávání s celoročním pobytem venku. Z mapování Asociace lesních mateřských škol (dále ALMŠ) z roku 2024 lze vyčíst poměr lesních klubů a lesních mateřských škol. Ze 160 institucí zapojených do mapování ALMŠ je 93 lesních klubů, 63 lesních mateřských škol a zbylé 4 jsou lesní třídy patřící k běžné mateřské škole (ALMŠ, 2024g, s. 1).

3.2.1 Lesní mateřská škola

Prvním typem je lesní mateřská škola, která je oficiálně uznávaným subjektem. Ve školském zákoně 561/2004 Sb. § 9 v části 34 je definována od roku 2016, cituji: *„Za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Pokud je zázemí lesní mateřské školy nebo výdejna lesní mateřské školy stavbou, musí splňovat podmínky drobné stavby zázemí lesní mateřské školy nebo výdejn lesní mateřské školy podle stavebního zákona.“*

Vzdělávání dětí je zde řízeno podle Školního vzdělávacího programu (dále ŠVP), který musí odpovídat Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) vydanému Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Toto dodržování ŠVP podle RVP PV je kontrolováno při kontrolách České školní inspekce (dále ČŠI). Lesní mateřské školy, na rozdíl od lesních klubů, jsou součástí Rejstříku škol a školských zařízení a mohou poskytovat plnění předškolní povinné docházky. Na provoz mohou LMŠ v Rejstříku škol a školských zařízení přijímat finanční podpory od státu a také si rodiče školkovně mohou nechávat odečítat z daní (ALMŠ, 2024g, s. 1).

3.2.2 Lesní klub

Lesní klub není definován školským zákonem 561/2004 Sb. Vzdělávání dětí se řídí podle ŠVP, které je v souladu s RPV PV. Děti zde mohou plnit předškolní docházku ve formě individuálního vzdělávání. Před předškolním povinným rokem je povinnost rodičů přihlásit dítě v květnu v období zápisů do mateřské školy. Docházka do lesních klubů je hrazena příspěvkem rodiči, které si nemohou odečítat z daní. Stát neposkytuje lesním klubům finanční podpory. Tyto instituce mají možnost certifikace od Asociace lesních mateřských škol, v případě, že splňují Standardy kvality ALMŠ. Kluby často působí na komunitní bázi, kdy se rodiče zapojují do provozu lesního klubu (ALMŠ, 2024g, s. 1).

3.3 Podoby LMŠ a lesních klubů podle organizace

Vošahlíková (2012a, s. 12) ve své publikaci *Ekoškolky a lesní mateřské školy* rozděljuje lesní mateřské školy a lesní kluby z pohledu organizace na dva typy. Prvním z těchto typů popisuje jako samotnou LMŠ nebo lesní klub, který funguje nezávisle na jiné mateřské škole. Zřizovatel je nejčastěji nezisková organizace. Odlišuje se využíváním zázemí, v LMŠ není zázemí určeno k celodennímu pobytu uvnitř. Často tímto zázemím je jurta, srub nebo maringotka s místy k sezení a pomůckami. Tyto typy lesních mateřských škol nalezneme ve velkém množství i v sousedním Německu jako tzv. Waldkindergarten a u nás, v České republice, taktéž většina lesních mateřských škol nebo lesních klubů mají charakter samostatné lesní mateřské školy (Vošahlíková 2012a, s. 12–13). Také sociální pedagožka Ingrid Miklitz ve své publikaci *Der Waldkindergarten* (2005) zmiňuje totožný typ lesní mateřské školy nebo lesního klubu, který nazývá pravou školu. Pod tento typ zahrnuje i lesní mateřskou školu nebo lesní klub, takzvaný putovní typ těchto zařízení, kdy rodiče děti předávají průvodcům na předem domluveném místě. Skupina poté vyráží do lesa, kde v případě nepříznivého počasí staví provizorní přístřešek z celt a provazů.

Druhým typem podle Terezy Vošahlíkové (2012a, s. 13) je lesní třída při mateřské škole. Jedná se o typ LMŠ nebo lesního klubu, který má své zázemí nejčastěji v budově mateřské školy. Tyto prostory však nevyužívají po dobu programu stejně jako lesní mateřské školy nebo lesní kluby předešlého typu. Některé z těchto lesních mateřských škol nebo lesních klubů mají své další zázemí v lese, v parku v blízkosti mateřské školy. Tyto lesní třídy pravidelně tráví program v lese, na oběd se však vrací do mateřské školy. Tento koncept lesních mateřských škol a lesních klubů je rozšířený hlavně v Dánsku. V České republice můžeme tento typ nalézt v areálu pražského Toulcova dvora, kdese nachází lesní třída Lesníček, která patří pod Mateřskou školu Semínko. Lesníček má v areálu Toulcova dvora oplocený prostor s maringotkou, ale na obědy dochází do budovy Mateřské školy Semínko (Vošahlíková, 2012a, s. 14).

Tento typ nazývá I. Miklitz (2005) jako integrovaná lesní mateřská škola nebo lesní klub. Typ integrované lesní mateřské školy rozděluje na dva typy, prvním je tedy již zmíněná lesní třída při mateřské škole, druhým typem je mateřská škola s každodenním programem v lese. Děti v mateřské škole s každodenním programem tráví dopolední program v lese, ale na odpolední program se vrací do budovy mateřské školy.

Další prvky lesní mateřské školy můžeme pozorovat v takzvaných projektových týdnech, kdy se skupina dětí vydává pravidelně do lesa pro inspiraci. Dále se lze v mateřských školách setkat s tzv. „lesními dny“, které jsou součástí programů v německých mateřských školách. Nejčastěji mají určen jeden den v týdnu, kdy vyrážejí do lesa za jakéhokoliv počasí. Těmto dnům bývá i přizpůsobeno místo srazu a také forma jídla (Vošahlíková, 2012a, s. 14).

Prvky LMS lze vidět v programu takzvaných „putovních skupin“, které jsou součástí běžné mateřské školy. Cílem nemusí být pokaždé les. K těmto výpravám se děti hlásí dobrovolně a při organizaci se zapojují i rodiče. Tento způsob můžeme nalézt v Sasku (Vošahlíková, 2012a, s. 14).

3.4 Zázemí lesních mateřských škol a lesních klubů

Zázemí LMS a lesních klubů mívá povahu vyhřívaného přístřešku, který bývá využíván pouze příležitostně, nejčastěji v zimě (Vošahlíková, 2012a, s. 14). Zázemí lesních mateřských škol a lesních klubů má spousta podob: srub, jurta, maringotka, dále také teepee. V těchto zázemí se nejčastěji dá zatopit a uvařit (Vošahlíková, 2010a, s. 17).

Během mapování ALMS v roce 2024 bylo zjištěno, že 35 % (ze 160 zapojených LMS a lesních klubů do mapování) mají jako zázemí maringotku (43 % LMS a 29 % lesních klubů), jurtu lze nalézt taktéž ve 35% zařízení pro předškolní vzdělávání venku (42 % LMS, 30 % lesních klubů). Další možností zázemí je teepee, které se nachází v 18 % LMS a lesních klubů (14 % LMS, 21 % lesních klubů). V 15 % LMS a lesních klubech využívají altán jako zázemí a ve zbylých 17 % nalezneme jiné zázemí. Z tohoto mapování se ukázalo, že v některých lesních klubech nebo LMS je zázemím hliněný domek nebo mobilheim. (ALMS, 2024h, s. 1). Zázemí lesních mateřských škol je definováno ve Stavebním zákoně č. 283/2021 Sb. odst. 27. Více v kapitole Legislativa v lesních mateřských školách v České republice. Zázemí LMS nebo musí vyhovovat vyhlášce č. 410/2005 Sb. ve znění: Vyhláška o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých – § 9. Zázemí lesního klubu se v nejlepším případě taktéž řídí touto vyhláškou.

V rámci zázemí je také vhodně zmínit toalety, kterou musí být taktéž v souladu s hygienickými podmínkami vhodně pro děti i pro okolní přírodu. Hygienické zázemí v LMS stanovuje právě vyhláška 160/2024 Sb. v paragrafu č. 11, kde je napsán, cituji: *“V bezprostřední blízkosti zázemí lesní mateřské školy nebo v zázemí lesní mateřské školy musí být umístěno hygienické zařízení se záchodem a umyvadlem s tekoucí pitnou vodou, vybavené prostředky pro hygienické mytí a hygienické osušení rukou a toaletním papírem.”*

Z mapování ALMS z roku 2024 lze také vyčíst čas strávený v zázemí (uvnitř). Z výsledků byl čas strávený uvnitř zprůměrován na necelé hodiny v zimních měsících, v létě děti v LMS nebo lesních klubech tráví 1,7 hodiny uvnitř, a to převážně na spánek, za nepříznivého počasí. Množství času stráveného venku meziročně kleslo, nejspíše kvůli krátkým zimám (ALMS, 2024h, s. 1).

Počet lesních mateřských škol a lesních klubů roste, z mapování ALMŠ z roku 2024 vznikla mapa (obrázek č. 1 v přílohách), na které jsou vyznačené LMŠ a lesní kluby, které jsou členy ALMŠ. Spousta lesních klubů nejsou členové ALMŠ. Z této mapy je zřetelně vidět, že lesní mateřské školy a lesní kluby se stávají více a více populárnější a jejich počet v ČR roste, v roce 2022 přesáhl 180 (ALMŠ, 2024g, s. 1).

3.5 Asociace lesních mateřských škol

Asociaci lesních mateřských škol (dále ALMŠ) je jedinou organizací v České republice zabývající se tématem lesních mateřských škol a lesních klubů. ALMŠ byla založena v roce 2010 na základě schůze v Mateřské škole Semínko. ALMŠ se snaží aktivně ovlivňovat legislativní otázky, které se týkají právě předškolního vzdělávání v lesních mateřských školách a lesních klubech. Svým členům nabízí odbornou podporu a poradenství (Soběslavská, 2015, s. 2). ALMŠ poskytuje poradenství, metodické výpomoci, podporu environmentální výchovy a vzdělávání, dále pomáhá subjektům zabývajícím se předškolním vzděláváním a výchovou dětí dle myšlenek lesní mateřské školy. V neposlední řadě se ALMŠ zabývá výzkumy v oblasti vzdělávání dětí v LMŠ a lesních klubech (Jančaříková, 2013, s. 125).

V roce 2013 se asociace stala akreditovanou vzdělávací institucí. O sedm let později, v roce 2019, ALMŠ založila pobočný spolek Škola lesem, který nabízí bohatý seznam vzdělávacích kurzů a seminářů pro průvodce i pro rodiče, poskytují taktéž konzultace lidem, kteří se snaží vychovávat děti v úzkém kontaktu s přírodou (ALMŠ, 2024b, s. 1). Na webových stránkách ALMŠ o svých službách říkají, citují: *„Pomáháme lesním školkám růst, poskytujeme školení, odborné konzultace a řešíme legislativu. Věříme, že děti v přírodě lépe poznávají svět a samy sebe a baví nás podporovat ty, kteří mají stejnou vizi. Mnozí z nás jsou zakladatelé lesních školek a klubů a také rodiče. Jsme s vámi na jedné lodi. Podržíme vás, když budete potřebovat oporu na vaší cestě k dobré lesní školce. Jsme tu pro všechny, kteří fandí dětství v přírodě.“*

V roce 2024 se pod Asociaci lesních mateřských škol přihlásila již dvoustá lesní mateřská škola. Svým členům jsou velkou podporu ve spoustě sfér. Některé lesní mateřské školy nebo lesní kluby chtějí být certifikovanými, certifikaci provádí právě Asociace lesních mateřských škol. Praxe dokazuje, že pro certifikované lesní kluby je vstup do Rejstříku škol a školských zařízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) snadnější než pro ty lesní kluby, které procesem certifikace neprošly. ALMŠ také dopomáhají lesním klubům a podobným lesním zařízením se zařadit do Rejstříku škol a školských zařízení MŠMT (ALMŠ, 2024b, s. 1).

3.5.1 Certifikace lesních mateřských škol a lesních klubů

ALMŠ umožňuje certifikace lesní mateřských škol a lesních klubů, jako podporu při cestě k certifikaci ALMŠ vytvořila tzv. Standardy kvality. Kvality daných škol a klubů kontrolují členky Skupiny pro kvalitu ALMŠ. Skupina pro kvalitu ALMŠ má 9 členek a každá má dané území po České republice. Do lesních klubů a lesních mateřských škol po Praze a západu středočeského kraje jezdí zakladatelka a ředitelka organizace Jeden strom, z.ú. Alena Laláková. Další členkou Skupiny pro kvalitu ALMŠ je spoluzakladatelka ALMŠ, zakladatelka a ředitelka první waldorfské lesní mateřské školy MŠ Hvězdy v lese Johana Passerin, Johana Passerin certifikuje LMŠ a lesní kluby v Praze na jižní části Středočeského kraje. Prahu východ má pod svými křídly zakladatelka lesních mateřských škol Jaata, Vhaaji a lesního klubu Maata Tereza Vavrečková. Blanka Dymáčková, aktivní průvodkyně v lesní mateřské škole Kulíšek, certifikuje lesní mateřské školy a lesní klubu v Praze a na severu a východu Středočeského kraje (ALMŠ, 2024b, s. 1).

3.6 Pedagogové v lesních mateřských školách a lesních klubech

V lesních mateřských školách a lesních klubech doprovází skupinu dětí pedagog – průvodce. Průvodci jsou vnímáni jako inspirace a podpora dětí. Na místo tradičního oslovení pedagoga učitelem se v LMŠ nebo lesním klubu lze setkat s oslovením průvodce/průvodkyně. Samotné oslovení pedagoga průvodcem nasvědčuje jinací pojetí pedagogické role. Konkrétně zde mluvíme o někom, kdo má více zkušeností a znalostí než děti, ale i přesto neskrývá svou pokoru, úctu a touhu naslouchat jim a také vzájemně se učit i od dětí. Podobné pojetí pedagoga můžeme vidět i v tradičních školách, ale je zde důležité zmínit, jak vzniká role průvodce v LMŠ nebo lesním klubu. Jelikož velký počet LMŠ nebo lesních klubů vznikaly z iniciativy rodičů, kteří pro své děti kromě pobytu v přírodě hledají také osobnější či individuálnější přístup k dítěti, což je také očekávané od průvodce (Cvrčková, 2018, s. 33–35). Průvodci v LMŠ nebo lesním klubu jsou lidé s hlubokou vnitřní touhou o spojení s přírodou včetně radostí a výzev, které právě pobyt v přírodě přináší. Těmito radostmi a výzvami dítě provází a v případě potřeby nabízí svou pomoc (Cvrčková, 2018, s. 33–35).

Průvodci v lesních mateřských školách a lesních klubech jsou obvykle mladší lidé, a proto mají kratší pedagogickou praxi. Jsou často absolventi vysokých škol, ne však vždy pedagogických. Díky již zmíněnému menšímu počtu dětí na třídu nebo skupinu je větší prostor pro více času pro jednotlivé děti. Průvodci jsou často při práci s dětmi přiváděni do situací řešené improvizací, takže schopnost improvizovat je dobrou výbavou pro práci průvodce. Jako u všech pedagogů je důležité se dále vzdělávat, a to v případě průvodců je dosti časté (Vošahlíková, 2012b, s. 1).

3.6.1 Vzdělávání průvodců v lesních mateřských školách

V české legislativě je zakotvena podmínka pedagogického vzdělání zaměřené na preprimární vzdělávání pro pedagoga v předškolním vzdělávání. Níže je citován paragraf 6 ze zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, kde jsou popsány možné verze odborného vzdělání pedagogů v předškolním vzdělávání. Cituji:

§ 6

Učitel mateřské školy

(1) Učitel mateřské školy získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy,*
- b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu studijního oboru pedagogika, případně v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy, vychovatelství nebo pedagogiku volného času, a studiem k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na přípravu učitelů mateřské školy,*
- c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,*
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů a studiem k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na přípravu učitelů mateřské školy,*
- e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,*
- f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vykonáním jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na pedagogiku předškolního věku, nebo*
- g) vzděláním podle odstavce 2 písm. a) nebo b).*

(2) Učitel mateřské školy, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku,

b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo

c) vzděláním stanoveným pro učitele mateřské školy podle odstavce 1 a

1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, nebo

2. studiem k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na speciálně pedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami nebo na získání odborné kvalifikace speciálního pedagoga.

Více než polovina průvodců má vzdělávání dle zákona uvedeného výše, velký počet průvodců však mají vzdělání pro výuku na základních školách, ale i jiné. Z důvodu potřeby plně zajistit v lesní mateřské škole předškolní vzdělávání je doporučováno, aby alespoň jeden z týmu průvodců měl klasické pedagogické vzdělání. Pedagog s pedagogickým vzděláním v oblasti předškolního vzdělávání ručí za plnění vzdělávacího programu, čím je myšlen Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) na základě školního vzdělávacího programu (ŠVP) (Ministerstvo životního prostředí, 2024, s. 6).

Práce průvodce v lesních mateřských školách vyžaduje odborné znalosti v oblasti přírody, s celodenním pobytem venku přichází nespočet dotazů dětí na děje v přírodě kolem nás. Průvodcova znalost přírodních věd s kombinací zručnosti v manuální práci je pro děti obohacující pro rozvoj dítěte (Ministerstvo životního prostředí, 2024, s. 6).

Asociace lesních mateřských škol na počátku školního roku 2024/2025 podnikla mapování v 160 lesních mateřských školách a lesních klubech, ve kterých učí celkem 840 průvodců. Mezi těmito průvodci nalezneme celkem 70 % pedagogických pracovníků, z nichž je 34 % průvodců s kvalifikací podle zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících (v LMŠ 49 % průvodců, v lesních klubech pouze 22 %), dalších 16 % průvodců s kvalifikací chůvy, 14 % průvodců s jinou pedagogickou kvalifikací (střední pedagogické školy, VOŠ a jiné) a zbylých 6 % průvodců mají kvalifikaci pro práci na pozici asistenta pedagoga. Průvodci s kvalifikací podle zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících každoročně přibývají, jelikož je tato kvalifikace podmínkou pro práci v lesní mateřské škole. Za to v lesním klubu se tyto podmínky liší, jelikož nepodléhají již zmíněnému zákonu, a proto se zde setkávají zajímavé kombinace průvodců z jiných oborů. Zbylých 30 % průvodců nemají pedagogickou kvalifikaci – 1 % z nich mají kvalifikaci koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) pro mateřské školy a zbylých 29 % průvodců jsou kvalifikovaní v jiných oborech. Tito průvodci do práce s dětmi přispívají svými zkušenostmi z oboru hudebního umění, z přírodních věd, zahradnictví, ale také se mezi průvodci najdou maséři, zdravotní sestry nebo terapeuti. V LMŠ je těchto průvodců s kvalifikací z jiných oborů pouze 7 %, v lesních klubech nalezneme 46 % průvodců s nepedagogickou kvalifikací (ALMŠ, 2024h, s. 1).

Stejně jako v běžných mateřských školách, tak i v lesních mateřských školách a lesních klubech mají průvodci nabídku spousta kurzů. Velké množství kurzů nabízí Asociace lesních mateřských škol v rámci pobočného spolku Škola lesem. V nabídce kurzů od ALMŠ můžeme nalézt roční kurz s názvem Začínající průvodce – roční kurz, který je určen začínajícím průvodcům v LMŠ nebo lesním klubu. Po dobu 7 víkendových setkání získávají účastníci spoustu nezbytných dovedností a informací pro jejich práci. Lektori účastníkům předávají kvalitní znalosti v oblasti environmentální výchovy, vedou je k práci s evaluací pro rozvoj práce průvodce. Cílem je předat odborné know-how všem uchazečům a naučit je s těmito informacemi pracovat (ALMŠ, 2024c, s. 1).

3.7 Bezpečnost při pobytu v lese

Při pobytu mimo zázemí LMŠ nebo lesního klubu je potřeba znalosti daného prostředí, nejen pro orientaci. Důležité je znovu zmínit průvodcova odbornou znalost v přírodních vědách, jsou doporučovány i schůzky s lesníkem nebo ochránářem, který navštěvovaný les zná. Lesník nebo ochránář nám může poskytnout informaci o výskytu jedovatých rostlin, plánovaných dřevařských prací nebo také o době hájení a honitby (Vošahlíková, 2010a, s. 55).

3.7.1 Pravidla

Některé lesní mateřské školy nebo lesní kluby mají pravidla pro pobyt v lese, nejedná se o dodržování průvodci lpí pro bezpečnost a zdraví dětí i samotných průvodců (Vošahlíková, 2010a, s. 55). S některými z pravidel se můžeme setkat i při pobytu v zahradách mateřských škol (Léblková, 2016, s. 26). Vošahlíková (2012a, s. 43) sepsala příklady pravidel ve srovnání s Ingrid Miklitz (2007). Pravidla jsou určena nejen pro bezpečnost dětí, ale také i pro vštěpování návyků, jak se chovat v lese. Cituji:

- *zůstat na dohled či doslech pedagogického doprovodu*
- *je-li dítě voláno jménem, vždy odpoví*
- *při cestě lesem čekat na domluvených místech*
- *při práci s nožem či pilou sedět, ve věku do čtyř let pracovat s ostrými nástroji pouze pod dohledem dospělé osoby*
- *nádobí a přibory z batohu dětí jsou určeny pouze na jídlo, ne na hraní*
- *v lese nenechávat odpadky*
- *nelézt na stohy dříví*
- *větve nenosit ve výšce očí ostatních*
- *potřebu vykonávat na místě určeném pedagogem*
- *bez dovození učitele nejíst nic nalezeného v lese*
- *zkoumaných hub se nedotýkat rukou, pouze klacíkem*
- *neodcházet s lidmi, které v lese potkáte (ani se známými)*

3.7.2 Možná rizika

V přírodě průvodce a děti obklopují spousta možných rizik. Při pobytu v přírodě se dostávají do různých situací, se kterými se průvodci musí umět vypořádat a být na ně předem připraveni (Lébllová, 2016, s. 26). Povinným vybavením průvodce je lékárnička (Vošahlíková, 2012a, s. 27). Příroda má spousta podob, které se mohou vystřídat i nečekaně, na tyto změny je důležité být připraven. Děti musí být vhodně oblečené i v nepříznivém počasí, vhodné oblečení je podnět k dialogu s rodiči. Tyto rozhovory vedou průvodci převážně kvůli nedostatečnému vybavení dítěte (malé či velké velikosti obuvi a oděvů, nedostatek náhradního oblečení na převlečení). Děti by měly být oblékané do více slabších vrstev, aby v případě tepla počet vrstev mohl být přizpůsoben. Nezbytnou součástí výbavy do lesa je také nepromokavé oblečení a obuv (Lébllová, 2016, s. 26).

Průvodce by měl plně informován o zdravotních obtížích dětí prostřednictvím evidenčních listů od lékaře (např. alergie na bodnutí hmyzem, alergie na peří, srst atd.). V případě styku s alergenem musí být průvodce obeznámen o postupu první pomoci. Z důvodu výskytu jedovatých hub nebo rostlin je důležitou součástí pobytů v lese připomínání, že v lese nic nejíme. Z pohledu bezpečnosti je také potřeba debatovat o bezpečném chování v lese vůči nám, ostatním kolem nás a také zvířatům žijící v lese (Lébllová, 2016, s. 26–28).

4 Legislativa v lesních mateřských školách v České republice

Lesní mateřské školy jsou zahrnuty do více zákonů, kterými jsou povinné se řídit. Jak již v předešlé kapitole bylo zmíněno, dne 20. dubna roku 2016 byla schválena aktualizace zákonem 178/2016 Sb., díky němu došlo k několika změnám ve školském zákoně 561/2016 Sb. Hlavní změnou pro LMŠ byla definice pojmu lesní mateřská škola, § 34 odst. 9 ve znění, cituji: *Za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Pokud je zázemí lesní mateřské školy nebo výdejna lesní mateřské školy stavbou, musí splňovat podmínky drobné stavby zázemí lesní mateřské školy nebo výdejny lesní mateřské školy podle stavebního zákona.*

Další zmínku o lesních mateřských školách můžeme nalézt v již zmíněném Stavebním zákoně č. 283 /2021 Sb. odst. 27, ze kterého vyplývá, že zázemí je drobnou stavbou bez podsklepení a s nejvýše jedním podlažím. Zázemí LMŠ nesmí být stavbou ve smyslu stavebního zákona, což znamená, že se za zázemí LMŠ může považovat např. o jurtu, maringotku, chatku atd. Cituji: „27. zázemí lesní mateřské školy a výdejny lesní mateřské školy o celkové zastavěné ploše všech staveb do 55 m², s výjimkou hygienického zařízení, bez podsklepení, s nejvýše jedním nadzemním podlažím.“

Lesní mateřské školy v Rejstříku škol a školských zařízení musí svým fungováním a provozem splňovat podobné podmínky jako běžné mateřské školy. Do lesní mateřské školy mohou docházet na kontroly z krajské hygienické stanice na základě zákona č. 410/ 2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. Díky vyhlášce 465/2021 ze dne 22.12 2016 se v zákoně 410/2005 Sb. zmiňují lesní mateřské školy. V první části se věnuje lesním mateřským školám paragraf č. 9, který stanovuje povinnost lesních mateřských škol mít v zázemí zabezpečené dostatečné množství pitné vody k pití, osobní hygieně. Dále se zde zmiňuje podmínka umístění hygienického zařízení s tekoucí vodou a prostředků k osobní hygieně. Povinností je také udržovat zázemí v čistotě.

Celé znění paragrafu 9 o lesních mateřských školách ze zákona č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, cituji:

§ 9

Lesní mateřské školy

(1) V lesní mateřské škole musí být zabezpečen dostatek pitné vody k pití, osobní hygieně a pro potřeby poskytnutí první pomoci. K donášení nebo dovozu pitné vody mohou být použity pouze pro tento účel vyčleněné čisté a uzavíratelné nádoby zhotovené z materiálů určených pro styk s potravinami.

(2) V bezprostřední blízkosti zázemí lesní mateřské školy nebo v zázemí lesní mateřské školy musí být umístěno hygienické zařízení se záchodem a tekoucí pitnou vodou a prostředky osobní hygieny, zejména toaletní papír, mýdlo a prostředky pro hygienické osušení rukou.

(3) Zázemí lesní mateřské školy musí být udržováno v čistotě, suchu a ve stavu neohrožujícím zdraví dětí, musí být vybaveno prostředky pro poskytnutí první pomoci a musí umožňovat uložení osobních věcí dětí a materiálního vybavení lesní mateřské školy.

(4) Zázemí lesní mateřské školy dále musí umožňovat ochranu dětí před nepříznivými klimatickými podmínkami.

(5) Na lesní mateřské školy se nevztahují § 3 až 8 a 10 až 23 a přílohy č. 1 až 3 k této vyhlášce.

Důležitou vyhláškou pro fungování lesní mateřské školy je také vyhláška č. 107/2005 Sb. o školním stravování, která stanovuje podmínky pro stravování a skladování potravin.

Taktéž jako běžné mateřské školy jsou povinny splňovat podmínky vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, v některých podmínkách mají lesní mateřské školy výjimku (ALMŠ, 2024f, s. 1).

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5 Cíl výzkumu

Hlavním cílem empirické části této bakalářské práce je zjistit důvody, proč rodiče přihlašují své děti do lesních mateřských škol a lesních klubů a poté také míru ovlivnění těmito důvody k rozhodnutí přihlášení dítěte do LMS nebo lesního klubu.

V rámci empirické části je získání odpovědí na výzkumné otázky:

- Jaké jsou důvody rodičů k přihlášení dítěte do lesní mateřské školy a lesního klubu?
- Jakou míru ovlivnění nesou dané důvody?

6 Metodika výzkumu

Empirická část práce je vytvořena na základě kvantitativního výzkumu, který byl vybrán kvůli většímu počtu respondentů zapojeným do výzkumu. Cílem výzkumu je zjištění důvodů k přihlášení dítěte do lesní mateřské školy a lesního klubu a jejich sílu ovlivnění k rozhodnutí z těchto důvodů. Výzkum byl prováděn prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazník byl složen z uzavřených i otevřených otázek. Otevřené otázky sloužily převážně pro zjištění dalších podrobností a k doplněním daných otázek.

Dotazníkové šetření je jednou z nejrozšířenějších metod kvantitativního výzkumu, lze ho vystihnout jako soubor předem připravených rozumně utříděných položek – otázek. Otázky jsou pokládány dotazovanému respondentovi v písemné formě. Formou dotazníku lze studovat názory, postoje a znalosti respondentů k daným problematikám.

6.1 Průběh výzkumu

V počátku výzkumu byla určena oblast výzkumu a téma výzkumu. Poté byl stanoven cíl výzkumného šetření. Následovalo zvolení metodologie – kvantitativní výzkum a také metoda výzkumu – dotazníkové šetření. Posléze byla stanovena skupina respondentů, tedy rodiče dětí, které dochází do lesní mateřské školy nebo lesního klubu. Byl stanoven také ideální počet respondentů – minimálně 50 respondentů. Poté byly srozumitelně zformovány otázky, které byly vloženy do dotazníku. Dotazník byl zprostředkován internetovým webem Survio.cz – nástroj pro tvorbu online dotazníků.

Dotazník byl rozeslán prostřednictvím odkazu do lesních mateřských škol a lesních klubů a poté rodičům. Podmínkou pro vyplnění dotazníku byla zkušenost s docházkou dítěte do lesní mateřské školy nebo lesního klubu. Respondenti byli na počátku dotazníku obeznámeni s touto podmínkou a také s tím, že je dotazník anonymní. Forma anonymního dotazníku byla zvolena pro větší důvěryhodnost dotazníku.

6.2 Využité otázky v rámci výzkumu

Anonymní dotazník byl sestaven ze 3 otázek, jedna z nich je však rozvrhnutá do více podotázek. Tyto otázky slouží k získání odpovědí na výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č.1:

– Jaké jsou důvody rodičů k přihlášení dítěte do lesní mateřské školy a lesního klubu?

Výzkumná otázka č.2:

– Jakou míru ovlivnění nesou dané důvody?

6.3 Popis výzkumného vzorku

Výzkumným vzorkem – respondenty byli zvoleni rodiče dětí, které dochází do lesních mateřských škol nebo lesních klubů.

6.4 Průběh analýzy výsledků

Prostředky pro analýzu výsledků byly sbírány v období od srpna roku 2024 do listopadu 2024. Největší nárůst odpovědí byl zaznamenán během října 2024. Dotazník zodpovědělo celkem 68 dotázaných respondentů, tedy výsledky jsou souhrnem z 68 odpovědí na dotazník. Po ukončení sběru odpovědí na dotazníky od respondentů byly data zformovány do grafů a procent. Následně byla daná data u jednotlivých otázek objasněna možnou příčinou odpovědi.

Výzkum – analýza výsledků výzkumného šetření

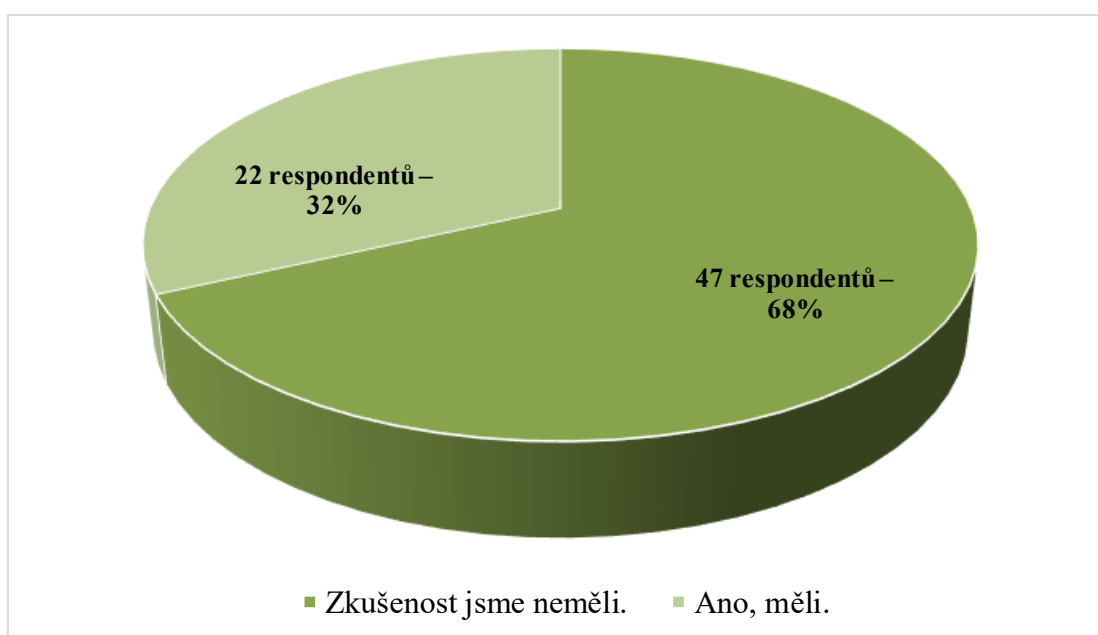
Již bylo zmíněno, že výzkumnou metodologií bylo zvoleno dotazníkové šetření, výzkumnými vzorky byli tedy v tomto výzkumu rodiče dětí docházející do lesní mateřské školy nebo lesního klubu. Dotazníkové šetření bylo prováděno online tvůrcem dotazníků Survio.cz.

Před analýzou nasbíraných dat by bylo vhodné zmínit čas, který respondenti strávili nad vyplněním dotazníku. Sběr dat pro analýzu dotazníku byl ukončen na počtu 68 odpovědí. Z konečných 68 respondentů strávilo nad vyplňováním dotazníku 2–5 minut svého času 30 respondentů (přibližně tedy 44 %), 28 respondentů (přibližně 41 %) vyplnili dotazník do 2 minut, 8 respondentů strávili nad dotazníkem 5–10minut (přibližně 12 %) a zbylí 2 respondenti (necelé 3 %) do dotazníku investovali 10–30 minut svého času.

Tento výzkum je rozdělen do tří částí, jelikož dotazník byl rozdělen také do tří částí.

6.5 Přešlé zkušenosti s lesní mateřskou školou nebo lesním klubem

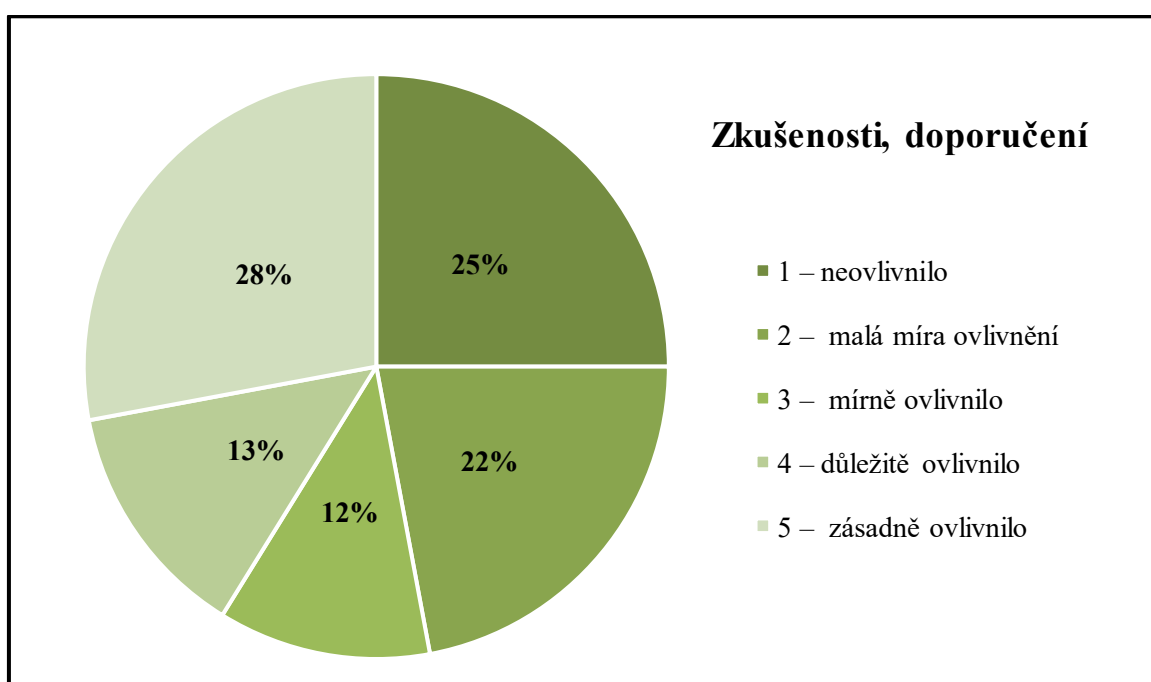
Cílem jedné z prvních otázek bylo zjistit, zda již rodiče (respondenti) měli při rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu zkušenosti s těmito institucemi, popřípadě o jaké zkušenosti se jednalo. Otázka byla položena následovně: „Měli jste již dříve nějaké zkušenosti s lesní mateřskou školou, lesním klubem nebo lesním kroužkem?“, pod otázkou byly uvedeny příklady zkušeností pro bližší porozumění otázce: „starší sourozenec, kroužek v rámci lesní mateřské školy nebo lesního klubu atd“. Na danou otázku byly dvě možnosti odpovědi – „Zkušenost jsme neměli.“ nebo „Ano, měli.“. V případě zvolení druhé odpovědi, bylo k dispozici okno a na popis daných zkušeností. Níže v grafu č. 1 jsou znázorněny odpovědi respondentů:

Graf č. 1 – Znázornění na otázku „Měli jste již dříve nějaké zkušenosti s lesní mateřskou školou, lesním klubem nebo lesním kroužkem?“ (zdroj: vlastní šetření)

Z grafu č.1 lze vyčíst, že přibližně 2 třetiny respondentů (47 dotázaných rodičů) zkušenosti před zahájením docházky do LMŠ nebo lesního klubu neměli. Zbýlých 32 % rodičů (tedy 22 respondentů) uvedlo, že zkušenosti měli. V dobrovolném okně bylo často zaznamenané zkušenosti s docházkou starších sourozenců nebo dětí známých a příbuzných, také se zde objevovala zkušenost s lesním klubem/kroužkem pro děti s doprovodem rodiče a také adaptačním lesním klubíkem.

V druhé části dotazníku měli možnost respondenti na číselné škále vyznačit míru ovlivnění v rozhodnutí právě svými zkušenostmi i zkušenostmi lidí z jejich okolí. Pro 19 dotazovaných respondentů (tedy 28 % respondentů) byly zkušenosti a doporučení zásadním důvodem při rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu. Z grafu č. 7 lze však také vyčíst, že pro 25 % respondentů (17 rodičů) zkušenosti a doporučení nejsou ovlivnitelným kritériem při jejich rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu. Doporučení a zkušenosti měly malou míru ovlivnění pro 22 % rodičů (tedy 15 respondentů). Více o odpovědích lze vyčíst z grafu č.7 (níže).

Graf č. 7 – Zpracování odpovědí – zkušenosti, doporučení – míra ovlivnění

6.6 Kritéria/důvodu k rozhodnutí pro docházku do LMŠ nebo lesního klubu a síla ovlivnění těmito kritérii/důvody

Druhá část dotazníku byla cíleně vytvořena pro zjištění důvodů, na které rodiče nahlíží při přihlašování dítěte k docházce do LMŠ nebo lesního klubu. Otázka byla položena následovně: „*Ovlivňovalo vaše rozhodnutí toto kritérium? Míru ovlivnění daným kritériem zaznamenejte pomocí čísel (1 – nejméně, 5 – nejvíce).*“. Zde byly také vypsané důvody/kritéria, u kterých byla číselná škála pro vyjádření míry ovlivnění daným důvodem/kritériem. Pro znázornění míry ovlivnění důvody byla zvolena číselná škála od 1 do 5. Pro postup k další otázce byla podmínka vyplnění míra ovlivnění u všech daných důvodů.

Čísla v číselné škále pro vyjádření míry ovlivnění byla v zadání otázky popsána i slovně a to následovně:

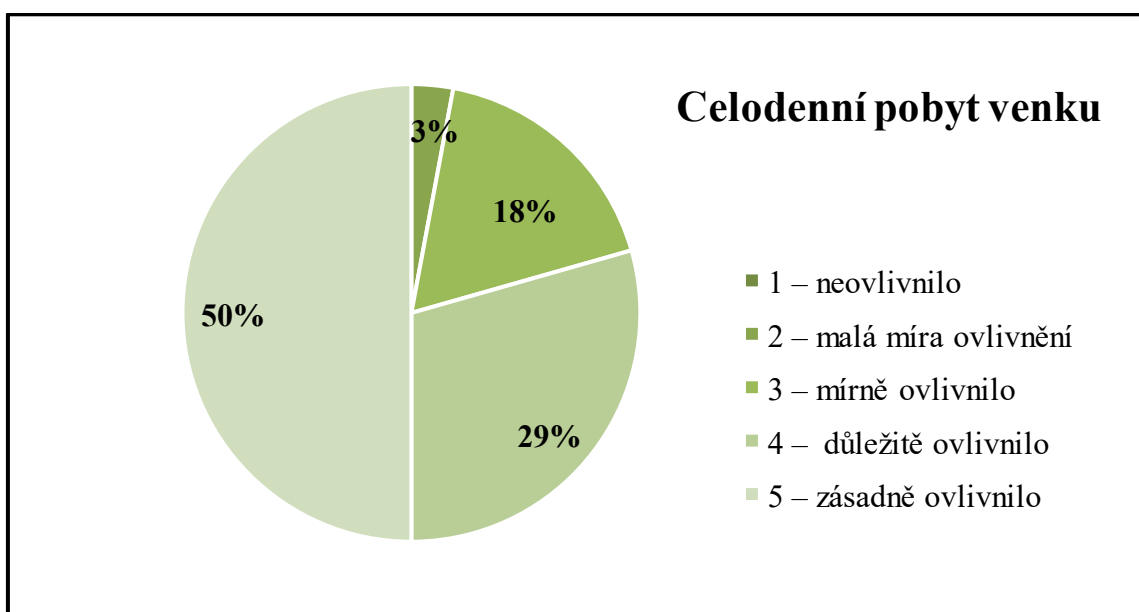
- 1 – Neovlivnilo.
- 2 – Mírně ovlivnilo.
- 3 – Mírně ovlivnilo.
- 4 – Důležitě ovlivnilo.
- 5 – Zásadně ovlivnilo.

Se slovním vyjádřením čísel v číselné škále byli respondenti obeznámeni.

6.6.1 Celodenní pobyt venku

Lesní mateřské školy a lesní kluby jsou prezentovány jako zařízení, ve kterých probíhá vzdělávací program převážně venku. Vliv pobytu venku na dítě je podnětem k velkému počtu světových výzkumů, které se shodují, že pobyt venku má pozitivní vliv na fyzický i na psychický vývoj dítěte (více v kapitole – Vliv pobytu v přírodě na dítě předškolního věku). Tyto výzkumy by mohly být příčinou ovlivnění rodičů při rozhodování o docházce dítěte do lesní mateřské školy nebo lesního klubu.

Z výsledků dotazníku lze říct, že skutečnost o vlivu pobytu venku na celkový rozvoj dítěte je pro rodiče velkou proměnou. Analýza odpovědí byla zaznamenána do výsečového grafu (Graf č. 2 – níže), ze které lze vyčíst, že pro polovinu respondentů (tedy 34 respondentů) je celodenní pobyt venku v LMŠ nebo lesním klubu zásadní pro výběr mateřské školy pro své dítě. Pro 20 dotázaných respondentů – rodičů (přibližně 29 %) bylo toto kritérium při výběru také důležité a označili ho na škále číslem 4. 18 % respondentů (konkrétně 12 rodičů) označilo míru ovlivnění kritériem celodenního pobytu venku číslem 3, což znamená, že toto kritérium je při jejich rozhodování mírně ovlivnilo. Pro zbylé 2 respondenty (3 % z dotázaných) měl celodenní pobyt venku při rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu malou míru ovlivnění, a tedy označili jej na číselné škále číslem 2.

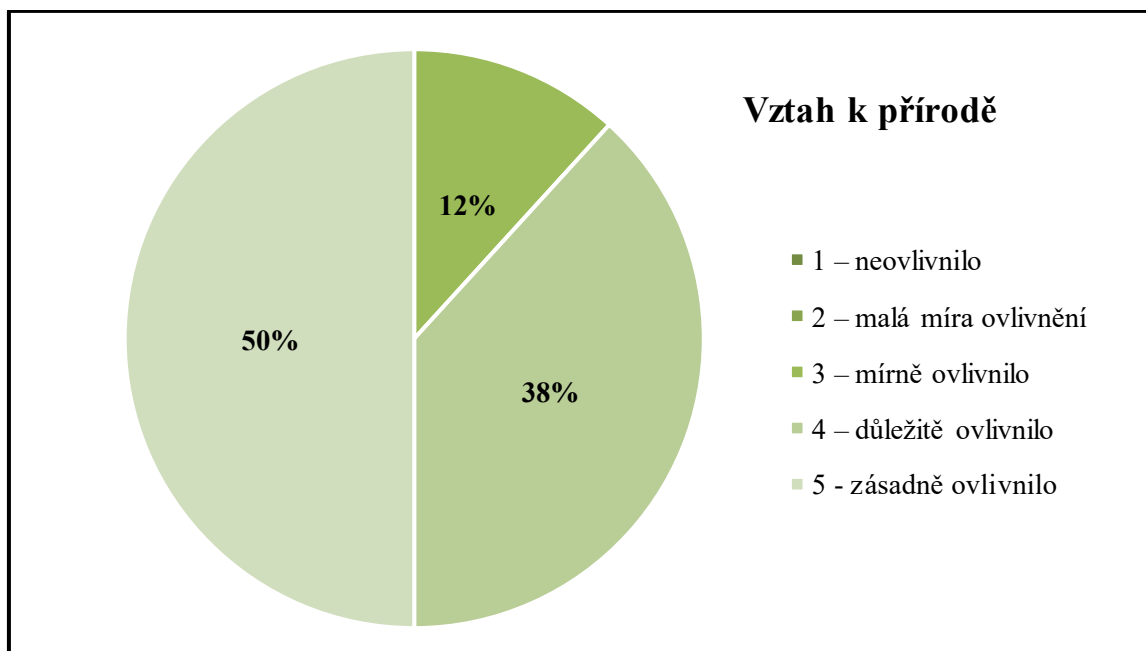
Graf č. 2 – Zpracování odpovědí – celodenní pobyt venku – míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

6.6.2 Vztah k přírodě

Dalším dotazovaným důvodem byl vztah k přírodě a s tím související budování vztahu k přírodě a soulad s ní. Magdaléna Kapuciánová (2010, s. 12) říká, že program v LMŠ a lesních klubech je úzce spojován s ročním obdobím a ději v přírodě, děti v přírodě prostřednictvím svých zkušeností poznávají přírodní zákony a hledají si cestu k přírodě.

V roce 2012 byl prováděn výzkum Darius Kalvaitis a Rebeccou M. Monhardt. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jak samy děti v předškolním věku reflektují svůj vztah s přírodou a zjistit změny postojů v průběhu. Metodologií tohoto výzkumu byla kresba a následné popsání daného výtvaru. Zadáním kresby bylo nakreslit sám sebe venku při jakékoliv činnosti. Po nakreslení následovala dialog nad kresbou a také nad vztahem dítěte k přírodě. Z vyhodnocení prostřednictvím obsahové analýzy lze říct, že mají děti různé zkušenosti s přírodním prostředím, které však souvisí s odlišnými lokalitami, podmínkami a provázejícími osobami a pochopitelně také aktivitami. Závěry z analýz ukázaly, že se vztah dětí k přírodě proměňuje pravidelně. Krásným zjištěním byla také skutečnost, že je vztah s přírodou pro děti důležitý, především vztah ke zvířatům, rostlinám a stromům (Šťastná, 2018, s. 19–20).

Z analýzy odpovědí na dotazník (znázorněno výsečovým grafem č.3 – níže) se ukázalo, že pro 50 % dotázaných respondentů (tedy 34 rodičů) je budování vztahu k přírodě u dětí zásadním důvodem v procesu rozhodnutí o docházce dítěte do LMS nebo lesního klubu. 38 % dotázaných rodičů (26 respondentů) je tímto důvodem taktéž velmi ovlivněno, označili svou odpověď číslem 4. Tento důvod mírně ovlivňuje při rozhodování 12 % respondentů (tedy 8 respondentů).

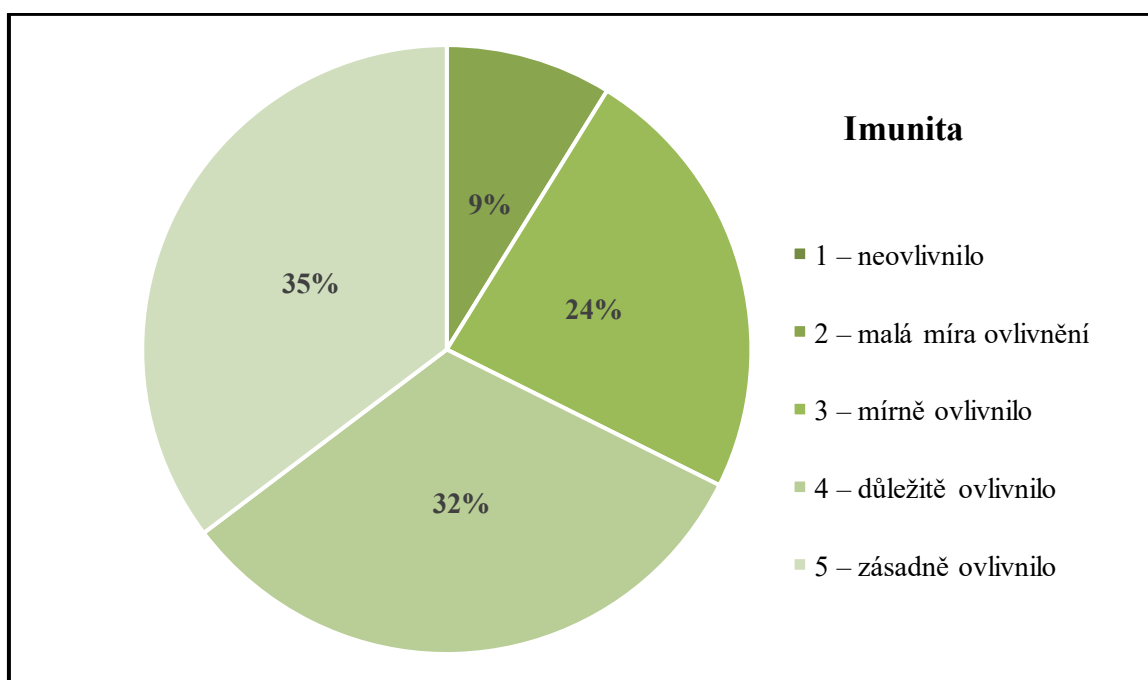

Graf č. 3 – Zpracování odpovědí – vztah k přírodě – míra ovlivnění

6.6.3 Imunita dítěte

Tereza Vošahlíková (2012a, s.20) tvrdí, že nejsou děti v LMŠ nebo lesních klubech často nemocné a klesla u nich nemocnost infekčními nemocemi. Za důvod lze uvádět adaptaci na velké a proměnlivé teplotní rozdíly venku, což posiluje imunitu dítěte. Švédský výzkum Grahn et al z roku 1997 se zabýval nemocností dětí. Nemocnost byla sledována po dobu jednoho roku ve 2 švédských jeslích, jedné LMŠ a jiných tradičních mateřských školách. Z výsledků vyšlo, že po celý školní rok byla v LMŠ 3 % dětí nemocné na rozdíl v běžné mateřské škole bylo 8 % dětí nemocných. Odchylna nemocnosti mezi těmito institucemi je 5 % (Morávková 2013, s. 17). Podle Vošahlíkové (2012a, s.20) je prostředí přírody otevřený prostor, ve kterém se viry neдрží a nekříží stejně jako uvnitř MŠ, kde je větší pravděpodobnost nakazí dětí.

Vybudování větší imunity a menší pravděpodobnost nakažení virovým onemocněním je pro 24 respondentů (35 %) zásadním důvodem pro výběr právě LMŠ nebo lesního klubu. Tento důvod byl také důležitým pro 22 respondentů (32 %), 16 respondentů (24 %) znázornili míru ovlivnění tímto důvodem číslem 3 a zbylých 6 respondentů (9 %) zaznamenali míru ovlivnění číslem 2 – malá míra ovlivnění.

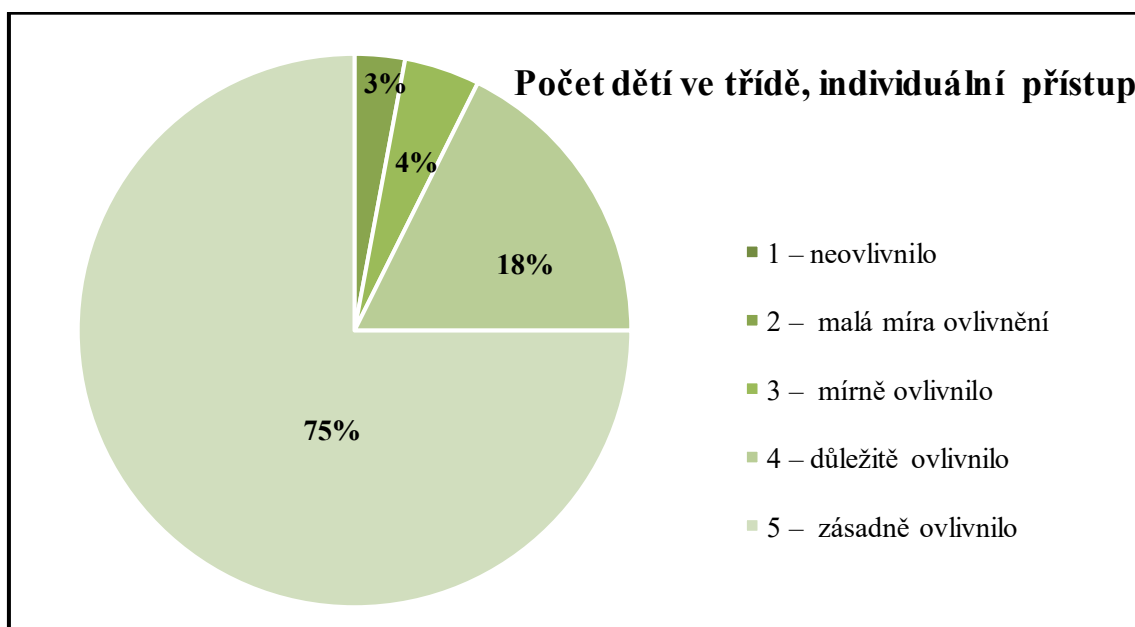

Graf č. 4 – Zpracování odpovědí – imunita – míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

6.6.4 Menší počet dětí ve třídě – individuální přístup k dítěti

V lesních mateřských školách a lesních klubech je každý den průměrně maximálně 16 dětí na 2 až 3 pedagogy – průvodce, což je předpokladem většímu prostoru pro individuálního přístupu. Individuální přístup lze chápat jako pravidlo, dle kterého mají pedagogové poznávat a respektovat individuální vlastnosti jednotlivých dětí, jejich styl či tempo učení. Toto pravidlo je také základním stavebním kamenem pro takzvaného inkluzivního vzdělávání. Individuální přístup lze také chápat jako záměr prosperující rozvoj klíčových kompetencí každého dítěte.

Na výšečovém grafu č. 5 jsou znázorněné odpovědi na dotaz počtu dětí ve třídě. Z analýzy výsledků dotazníku lze vyčíst, že pro 51 (75 %) z 68 respondentů je menší počet dětí ve třídě zásadní, a s tím související více individuálního přístupu pro své dítě. 12 respondentů zvolilo pro odpověď na tuto otázku číslo 4, tedy pro 18 % dotázaných respondentů je počet dětí ve třídě důležitým kritériem v rozhodování o docházce do LMŠ nebo lesního klubu.

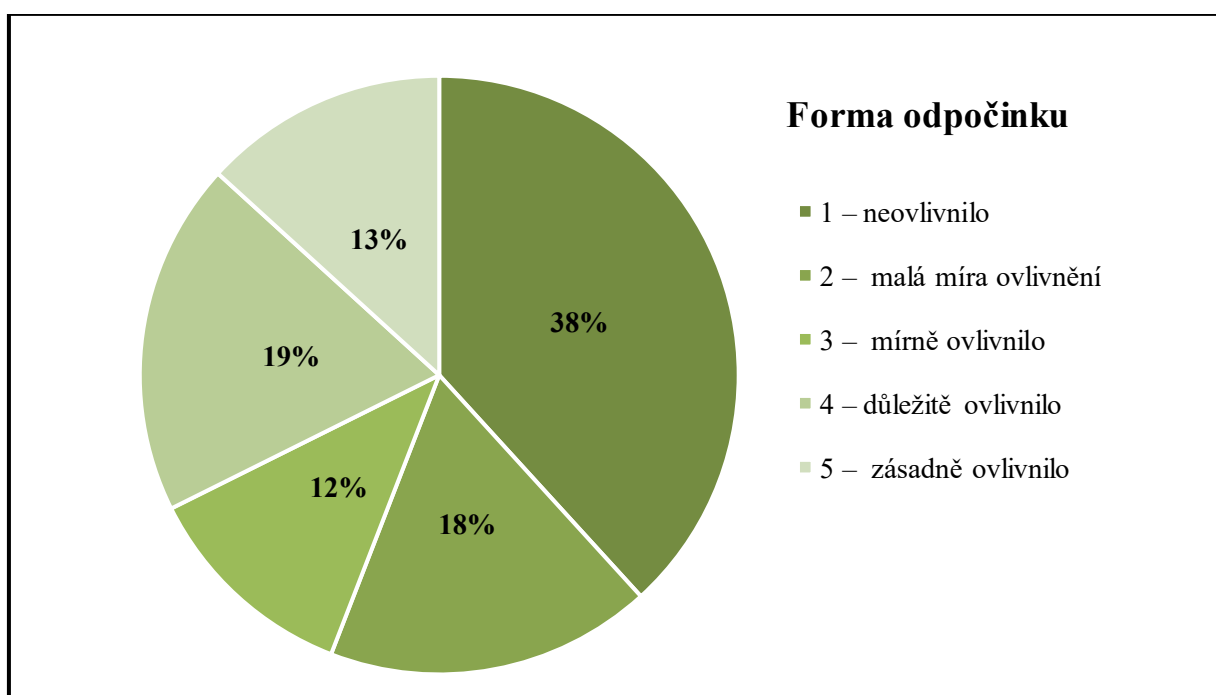

Graf č. 5 – Zpracování odpovědí – počet dětí ve třídě – míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

6.6.5 Forma odpočinku

Tereza Valkounová (roz. Vošahlíková), předsedkyně Asociace lesních mateřských škol, říká, že děti v lesních mateřských školách a lesních klubech odpočívají zpravidla ve spacích pytlech, hamakách nebo postýlkách. V létě se spí venku pod širým nebem a v zimě v zázemí, velké množství zázemích jsou i vytápěná.

Forma odpočinku v LMŠ nebo lesním klubu 26 respondentů neovlivnila rozhodnutí k přihlášení do LMŠ nebo lesního klubu. 12 respondentů pro svou odpověď zvolili číslo 2, tedy brali tento důvod za málo ovlivnitelný. Pro 9 respondentů tento důvod byl zásadní pro rozhodnutí o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu. Níže z grafu č. 6 lze vyčíst, že 19 % dotázaných respondentů (tedy 13 respondentů) zakliklo jako odpověď na dotaz ohledně formy odpočinku číslo 4, které představuje důležitou míru ovlivnění.

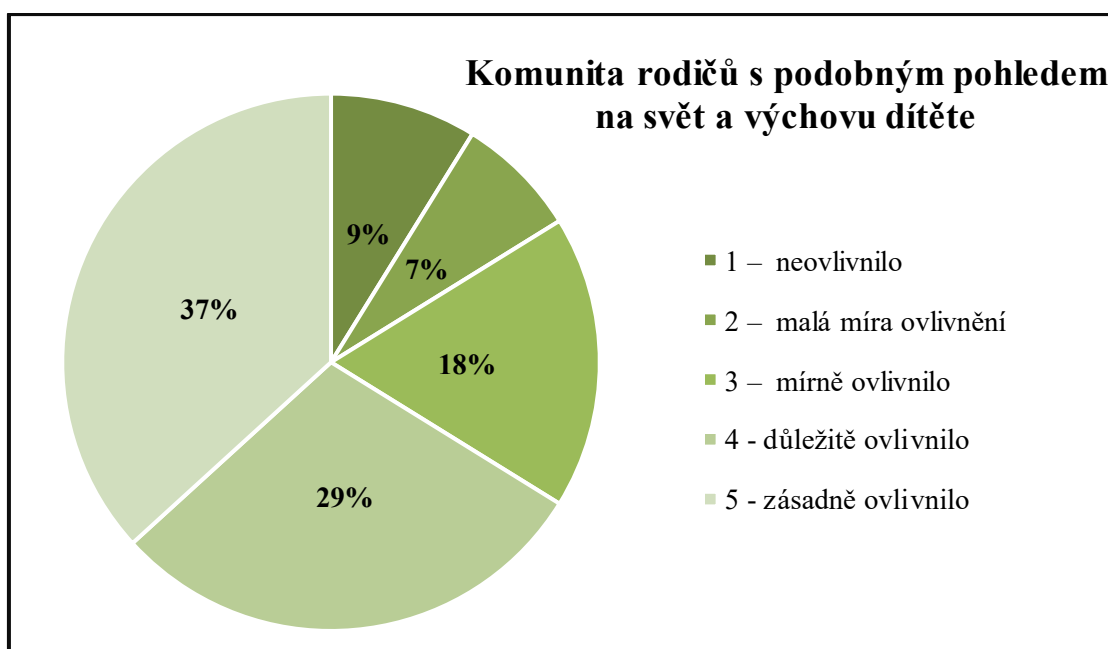

Graf č. 6 – Zpracování odpovědí – forma odpočinku – míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

6.6.6 Komunita rodičů s podobným pohledem na svět a na výchovu dítěte

Ve většině lesních mateřských škol nebo lesních klubů se rodiče zapojují do fungování. Pořádají se zde různé slavnosti (Vánoční slavnost, slavnost sv. Martina, slavnosti slunovratu a jiné), také se ve spousta LMŠ nebo lesních klubech můžeme setkat s brigádami, během kterých se pracuje na zahradě. Na těchto akcí se setkávají všechny rodiny a často mají velké množství podnětů k diskusím. LMŠ a lesní kluby si velmi cení těchto přátelských vztahů mezi rodiči a dětmi. Vzájemná podpora a komunikace umožňuje hladší řešení problémů, dává dětem pocit bezpečí v zázemí a rodičům důvěru ve vedení mateřské školy.

V rámci dotazníkového šetření byla respondentům položena otázka, zda je ovlivnila přítomnost rodičů s podobným pohledem na svět a výchovu dítěte a komunitní život v LMŠ nebo lesním klubu. Odpovědi byly zpracovány do grafu – graf č. 8.

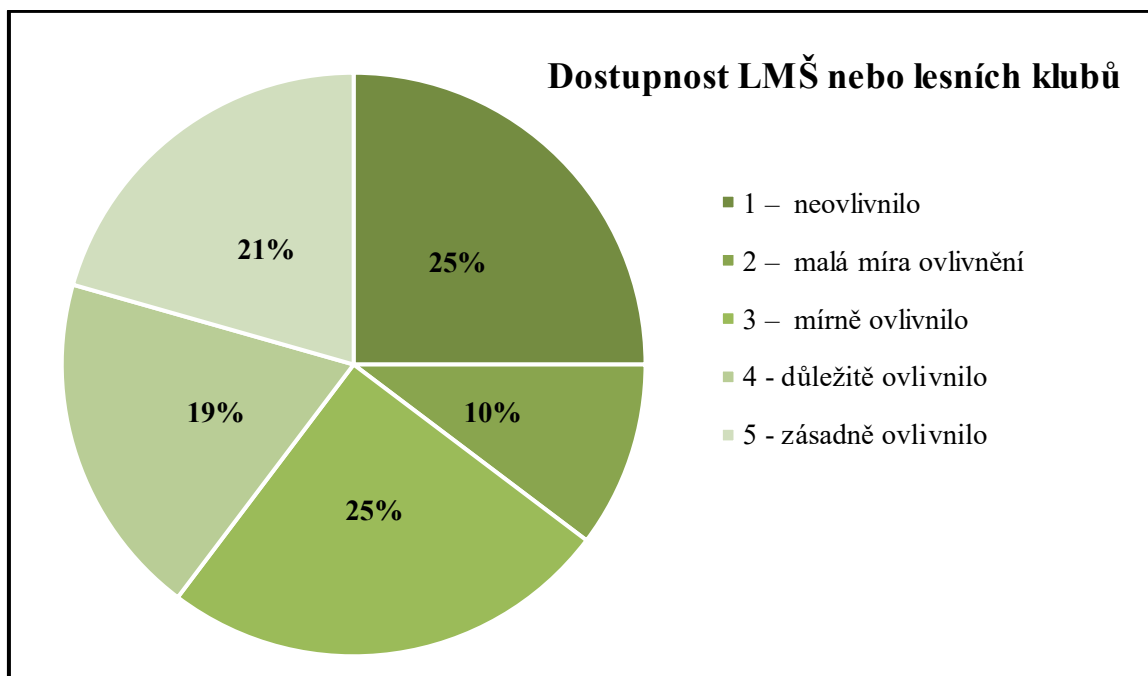

Graf č. 8 – Zpracování odpovědí – komunita rodičů s podobným pohledem na svět a výchovu dítěte – míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

Z grafu č.8 (graf výše) je zřejmé, že pro 37 % dotázaných rodičů (35 respondentů) je komunita rodičů v mateřské škole při rozhodování zásadním hlediskem, 29 % respondentů (20 rodičů) důležitost komunity rodičů označilo na číselné škále číslem 4 (důležitě ovlivnilo).

6.6.7 Dostupnost LMŠ nebo lesního klubu

Dalším zajisté důležitým hlediskem při rozhodování je lokalita LMŠ nebo lesního klubu a vzdálenost od bydliště. Také je důležité si uvědomit skutečnost, že velké množství lesních mateřských škol nebo lesních klubů není dostupná autem, je potřeba jít třeba nějakou vzdálenost pěšky tedy i čas navíc každé ráno. V rámci dotazníkového šetření byl položen na toto hledisko dotaz. Odpovědi na otázky lze nalézt v grafu č. 9 – níže:

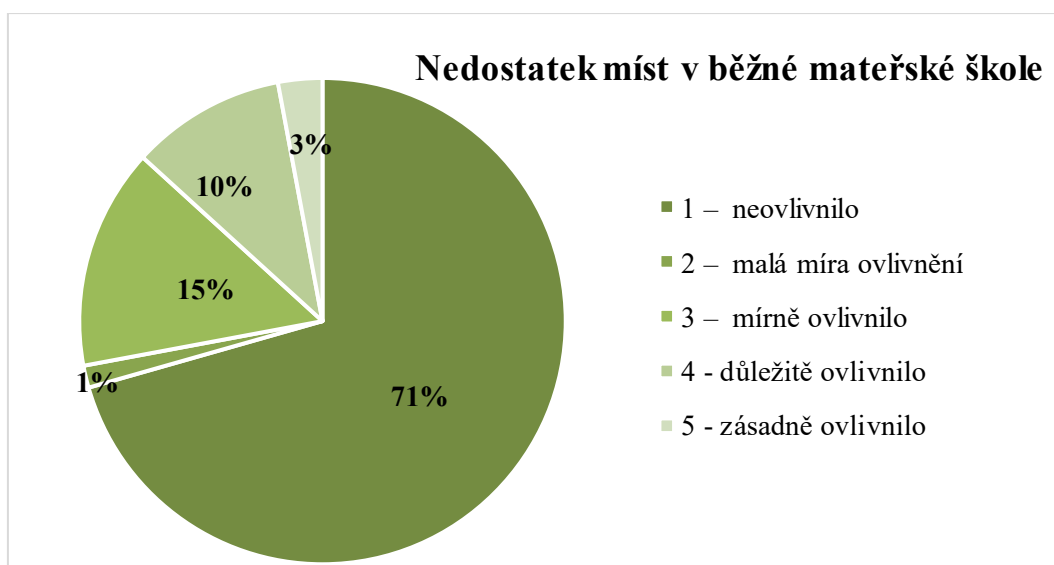
Graf č. 9 – Zpracování odpovědí – dostupnost LMŠ a lesních klubů– míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

Graf č. 9 znázorňuje, že pro 25 % respondentů (tedy 17 rodičů) není hledisko dostupnosti LMŠ nebo lesního klubu ovlivnitelným aspektem při rozhodování o přihlášení dítěte k docházce do těchto zařízení. Pro stejný počet rodičů je toto hledisko středně důležité v rozhodování. 21 % dotazovaných respondentů uvedlo, že dostupnost je pro ně při rozhodování zásadní.

6.6.8 Nedostatečná kapacita míst ve veřejných mateřských školách

Do dotazníku bylo zařazeno i hledisko nedostatku míst v běžných veřejných mateřských školách. S problémem nepřijetí dítěte do mateřské školy se setkávají rodiče často, zejména rodiče mladších dětí 3 let. Z tiskové zprávy hodnocení Strategie 2030+ se lze dozvědět, že výzvou stále zůstává nedostupnost předškolního vzdělávání pro děti mladší tří let. Na přijetí do MŠ mají ze zákona nárok děti od 3 let, ale i přesto je zájem rodičů dětí mladší 3 let o mateřské školy stále velký. Nedostatek míst pro tyto děti je způsoben především obsazeností míst věkově staršími dětmi. Děti mladší 3 let mohou docházet do dětských skupin, ale i tak zájem rodičů o MŠ neklesá. Ve velkém počtu lesních klubů mají pro tento problém pochopení a nabízejí docházku i před dovršení 3. roka života (MŠMT, 2024, s. 1).

Z grafu č.10 lze vyčíst, že pro pouhé procento respondentů (tedy 2 rodiče) je zásadním důvodem k výběru LMS nebo lesního klubu právě nedostatek míst v běžných mateřských školách. Tento důvod neovlivnil 71 % respondentů (48 rodičů), nejspíše pro ně byla alternativa předškolního vzdělávání důležitějším bodem v rozhodování. 15 % rodičů na tento dotaz zakliklo jako odpověď na škále číslo 3, což znamená, že je nedostatek míst v běžných MŠ mírně ovlivnil.

Graf č. 10 – Zpracování odpovědí – nedostatek míst v běžné mateřské škole – míra ovlivnění (zdroj: vlastní šetření)

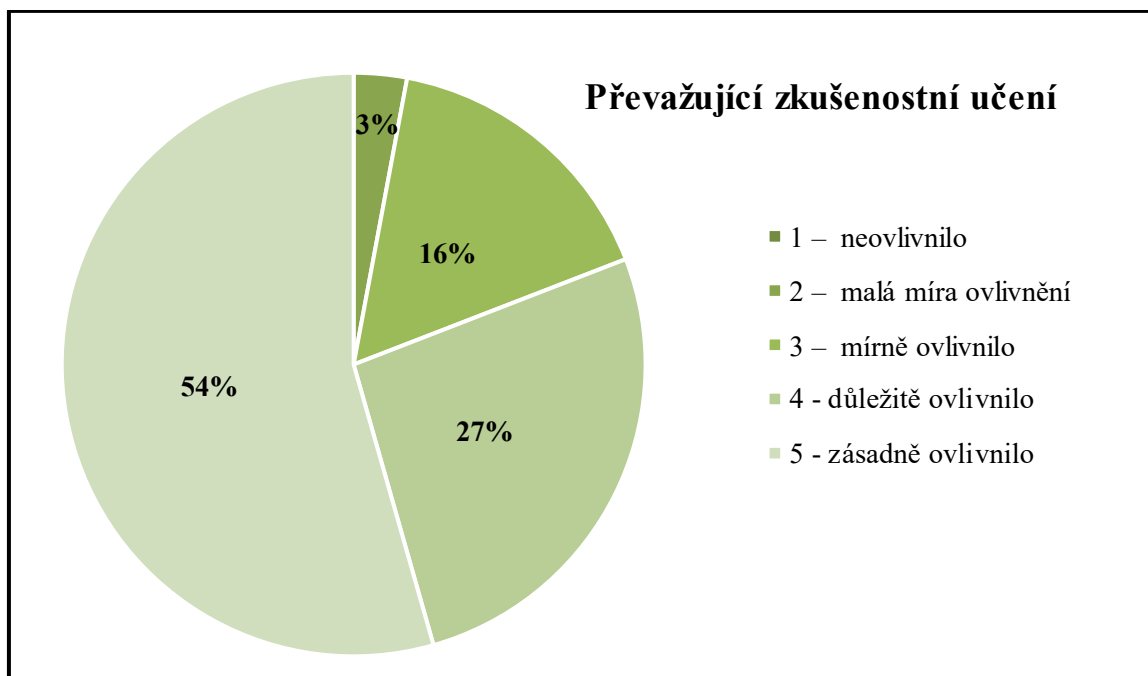
6.6.9 Volná hra – učení zkušeností, hračky

Volná hra (také spontánní hra) společně se situačním a zkušenostním učení je základní formou vzdělávání v lesních klubech a lesních mateřských školách. V lesních mateřských školách a lesních klubech bývá dostatek prostoru pro volnou hru. Důležitou roli ve volné hře dítěte hraje komunikace mezi dětmi a navázání vztahu s přírodou. I přesto, že to tak nevypadá, tak dítě ve volné hře využívá spousta svých dovedností a zažívá spousta nových zkušeností (zkušenostní učení).

Učení zkušeností (také zkušenostní učení) je koncept, který je zakořeněn již v období Aristotela. Ve 20. století se tento koncept dostává do povědomí společnosti díky práci amerického filozofa a pedagoga Johna Deweyho a amerického psychologa s německými kořeny Kurta Lewina. Zkušenostní učení je koncept učení vycházející z vlastní zkušenosti (prožitku, zážitku). Modelem zkušenostního učení je tzv. Kolbův cyklus, který vznikl v 70. letech v návaznosti na práci Lewina, Deweyho a také Carla Piageta. Autorem je David A. Kolb, který rozpracoval Lewinův cyklus učení prožitkem, který spočíval popsání teorie, jak se člověk dokáže efektivně učit svými zkušenostmi. Právě Kolbův cyklus je podnětem ke vzniku zážitkové (také můžeme nalézt prožitková, zkušenostní) pedagogice (Gošová, 2011, s. 1).

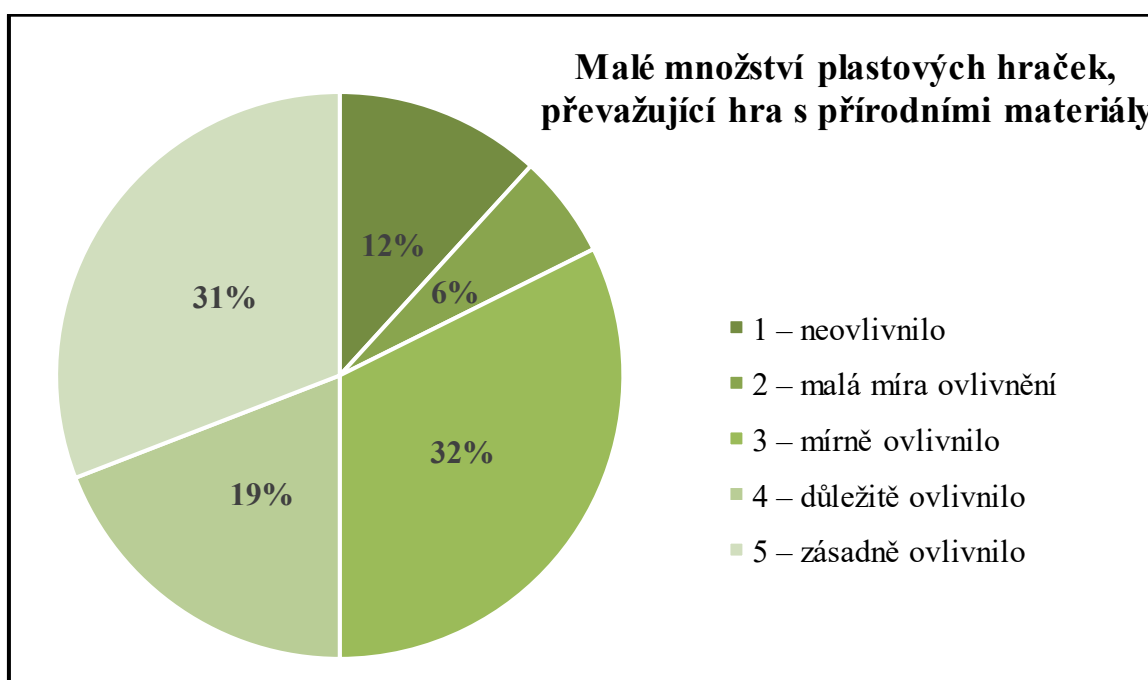
Myšlenkou zážitkové pedagogiky je skutečnost, že prožitek, zážitek je pouhým prostředek, nikoli cílem. Zážitkové učení vychází domněnky, že to, co zažijeme nás může mnoho naučit (Kirchnerová, Rubešová, 2013, s. 7). Ve světě je spousta pohledů na tento koncept učení, české koncepty zážitkového učení dávají důraz hlavně prožitku, zážitku a zkušenosti (Hanuš, Chytilová, 2009, str. 12).

Volná hra je jedním ze základních kamenů filozofie lesních mateřských škol a lesních klubů. Právě ve volné hře mají děti nekonečné možnosti k získání nových zkušeností, kterými se učí. Tuto skutečnost vnímá 54 % dotázaných rodičů (teda 37 z 68 respondentů) v dotazníkovém šetření jako nejzásadnější pro jejich rozhodnutí o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu. Z grafu č. 11 lze také vyčíst, že toto hledisko důležitě ovlivnilo 27 % (18 rodičů) respondentů, a proto jako odpověď zvolili číslo 4.

Graf č. 11 – Zpracování odpovědi – převažující zkušenostní učení – míra ovlivnění (zdroj. vlastní šetření)

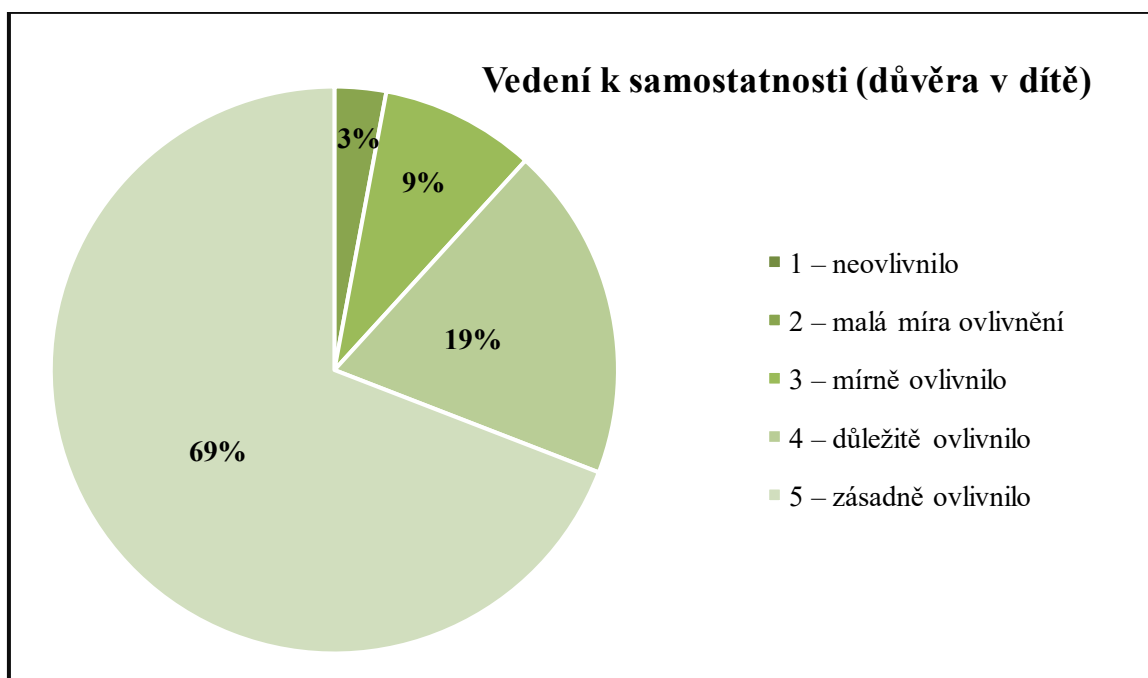
S tématem hry v lesních klubech a LMS přichází i téma hraček. Nenajdeme zde velké množství plastových hraček, například v kuchyňce jsou nahrazeny běžným plechovým a keramickým nádobím nebo vyrobené z přírodních materiálů. V teorii již bylo zmíněné, že program probíhá převážně v lese nebo ve volné přírodě, kde jsou hračkami různé přírodniny, které děti kolem sebe najdou. Dotazníkové šetření se také zaměřilo na hledisko množství hraček, popřípadě na vzhled a materiál hraček. Výsledky odpovědí na tento dotaz jsou znázorněny ve výšečovém grafu č. 12, ze kterého lze vyčíst, že hledisko hraček mírně ovlivnilo 32 % dotázaných respondentů (tedy 22 rodičů). Malé množství plastových hraček a převažující hra a práce s přírodními materiály je zásadní hledisko při rozhodování pro 31 % rodičů (tedy 21 respondentů).

Graf č. 12 - Zpracování odpovědí – malé množství plastových hraček, převažující hra s přírodními materiály – míra ovlivnění (zdroj. vlastní šetření)

6.6.10 Vedení k samostatnosti dítěte – větší důvěra v dítě

Tereza Valkounová (roz. Vošahlíková), předsedkyně ALMŠ, tvrdí, že pedagog v lesním klubu nebo v LMŠ – průvodce vede dítě k samostatnosti (Vošahlíková a kol 2009, s. 31). Základem vybudování nějaké samostatnosti u dítěte je důvěra rodiče a průvodce v to, že to dítě zvládne. Je potřeba to dítěti dávat na jedno. S tímto také souvisí i respektující přístup, který je častým prvkem v lesních mateřských školách nebo lesních klubech. Respektující přístup k dítěti je koncepce čitelného a všem srozumitelného postoje: jsme si rovni. Je důležité si uvědomit, že dospělí jsou stejní jako děti a naopak, a proto se k sobě tak chovejme, chovejme se k sobě s respektem (Nováčková 2020, s. 17). Rozvoj samostatnosti je pro necelých 70 % rodičů rozhodujícím elementem při výběru mateřské školy pro své dítě.

Graf č. 13 - Zpracování odpovědí – vedení k samostatnosti – míra ovlivnění (zdroj. vlastní šetření)

6.6.11 Další rodiči zmíněné důvody

V závěrečné části dotazníku na respondenty čekala otevřená otázka se slovy: „*Napadá Vás nějaký důvod, který nebyl v předešlé otázce zmíněn?*“. Dotazníkové šetření bylo zakončeno otevřenou otázkou, kde mohli respondenti doplnit důvody, které nebyly v předešlé části dotazníku zmíněné. 53 % respondentů (tedy 36 rodičů) neměli žádný další důvod k rozhodování. Ostatní respondenti dopsali důvody, některé z nich se opakovaly.

Častým doplněným důvodem očkování. 10 respondentů uvedlo za další důvod u rozhodování právě očkování. Jelikož do mateřské školy, tedy i do lesní mateřské školy, je povinností mít všechno zákonem stanovené očkování, výjimkou jsou děti s potvrzením od lékaře o kontraindikaci očkování. Avšak lesní kluby to tak nemají, nepodléhají tomuto zákonu, a proto mohou přijímat děti, které nejsou plně očkovány. Rodiče mají velkou škálu důvodů, proč plně neočkují své děti. Cituji odpověď z dotazníku týkající se tohoto tématu: „*Nepřijetí dítěte do státní MŠ z důvodu nedokončeného povinného očkování (očkování nebylo dokončeno z důvodu zdravotní komplikace u dítěte po 1. dávce očkování + vznik autoimunitního onemocnění u dvou starších sourozenců dítěte; i přesto pediatr odmítl potvrdit kontraindikaci očkování).*“

Dalším často uváděným důvodem byl respektující přístup k dítěti, který je obvyklým prvkem v LMŠ a lesním klubu, také zde byl zmíněn příjemný a respektující přístup k rodičům. S respektujícím přístupem k rodičům i k dítěti také lze připojit další důvod, kterým je forma adaptace. V LMŠ a lesních klubech je větší prostor pro individuálnější přístup i k adaptaci. Tento důvod ve svých odpovědích na závěrečnou otázku uvedlo 9 dotázaných rodičů. Bohužel také 5 respondentů se v odpovědi svěřilo se špatnou zkušeností se státní mateřskou školou, a proto tedy snaha najít alternativu. Mezi odpověďmi se i objevila práce s rituály a tradicemi, hezké prostředí kolem zázemí LMŠ nebo lesního klubu a také zajímavým důvodem byla domácí strava. V LMŠ a lesních klubech si děti nosí dopolední někde i odpolední svačinku z domova ve svých batohách.

6.6.12 Nejzásadnější důvody při rozhodování rodičů o docházce do LMŠ nebo lesního klubu

Je zajímavé sledovat, jaké důvody jsou pro rodiče nejzásadnější při rozhodování. Všechny odpovědi dotazníkového šetření jsou sepsány v tabulce č.1 (níže). Z výsledků lze vyčíst, že nejzásadnějšími důvody při rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu je počet dětí ve třídě nebo ve skupině. Z toho lze vydedukovat, že je nejspíše pro rodiče také důležitý individuálnější a respektující přístup k dítěti, který je v malé skupině dětí intenzivnější. Jak již bylo v teoretické části (v kapitole 3.1 – Základní charakteristika, s. 16), tak průměrný počet dětí v lesní mateřské škole nebo lesním klubu je 15–16 dětí denně, doprovázejí ho 2–3 průvodci.

DOTAZ	Odp. 1	Odp. 2	Odp. 3	Odp. 4	Odp. 5	Průměr
Celodenní pobyt venku	0	2	12	20	34	≐ 4,26
Vztah k přírodě	0	0	8	25	34	≐ 4,38
Imunita dítěte	0	6	16	22	24	≐ 3,94
Počet dětí ve třídě	0	2	3	12	51	≐ 4,65
Forma odpočinku	26	12	8	13	9	≐ 2,51
Zkušenosti, doporučení	17	15	8	9	19	≐ 2,97
Komunita rodičů	6	5	12	20	25	≐ 3,78
Dostupnost LMŠ a lesních klubů	17	7	17	12	14	≐ 3,00
Nedostatek míst v běžných MŠ	48	1	10	7	2	≐ 1,73
Převažující zkušenostní učení	0	2	11	18	37	≐ 4,32
Malé množství plastových hraček	8	4	22	13	21	≐ 3,51
Vedení k samostatnosti	0	2	6	13	47	≐ 4,54

Tabulka č.1 – Shrnutí odpovědí + průměr + odpovědi (zdroj: vlastní šetření); Pozn: odp. = odpověď

Z dotazníkového šetření jako druhým nejzásadnějším důvodem vyšlo vedení dítěte k samostatnosti a zároveň tedy důvěry v něj. Vedení dítěte k samostatnosti je i cílem práce průvodce. Při cestě k samostatnosti dítě doprovází v LMŠ nebo v lesním klubu právě průvodci. Průvodci se snaží dítě zapojovat do každodenních činností, pozitivně je motivují a také podporují. Díky tomu se dětem rozvíjí jejich sebevědomí a také uvědomění si, že se mohou spolehnout na vlastní sílu. Třetím nejzásadnějším důvodem pro rodiče při rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu je podle výsledků dotazníkového šetření budování vztahu a respektu k přírodě. Dalšími zásadními důvody byla převažující volná hra, převažující zkušenostní učení a dosti očekávaný celodenní pobyt venku. Překvapivě důležitým důvodem bylo zmíněné očkování, jelikož se do lesních klubů často mohou hlásit děti i bez plného očkování naopak od mateřských škol.

Nejméně zásadním důvodem z výsledků dotazníku je nedostatek míst ve veřejných běžných mateřských školách. Z čehož lze také usoudit, že rodiče, kteří dávají své děti do LMŠ nebo lesního klubu, jsou přesvědčeni o výhodách této alternativy. Také mezi nejméně zásadními důvody se objevila forma spánku v LMŠ nebo lesním klubu, také zkušenosti. Na ovlivnění rodičů nemají zásadní vliv zkušenosti ani doporučení.

Diskuse

Analýza výsledků dotazníkového šetření (dále výzkum A) ukázala, že je v dnešní době pro rodiče rozhodující se o docházce dítěte do LMS nebo lesního klubu nejdůležitější počet dětí ve třídě, s čímž souvisí větší prostor pro individuální a respektující přístup. Dalším důvodem, který rozhodnutí rodičů zásadně ovlivňuje, je vedení k samostatnosti, důvěra v dítě. Také mezi důležité důvody při rozhodování rodičů patří celodenní pobyt venku, vztah k přírodě a očkování dětí (některé lesní kluby přijímají i děti bez plného očkování).

Ve výzkumu Kořeny předškolní výchovy (dále výzkum B) (Vošahlíková a kol, s. 55) je cílem důkladné zmapování aktuální (v roce 2011) situaci vybraných předškolních zařízení z pohledu podmínek pro zdravý rozvoj dítěte, jsou porovnávány běžné mateřské školy s lesními školami. V tomto výzkumu (výzkum B) jsou mezi početně nejvíce volenými odpověďmi pedagogické přístupy, kdy ve výzkumu B je tento důvod pro 78 % rodičů důležitým a ve výzkumu A je tento důvod také důležitý. Tentýž důvod je uváděn ve výzkumu v rámci bakalářské práce Terezy Motyčkové (dále výzkum C) (Motyčková 2017, s.46–53).

Ve výzkumu B 75 % rodičů zmínilo jako důležitý důvod při výběru aktivity a prostor pro volnou hru, což se ukázalo jako důležité pro rodiče ve výzkumu A. Dalším důvodem, který lze srovnat, je dobrá pověst (doporučení, recenze), ve výzkumu B je důležitým důvodem při výběru zařízení pro 22 % respondentů, na rozdíl ve výzkumu A je tento důvod pro 75 % respondentů důležitý, ale zásadně je jejich rozhodnutí neovlivňuje. Tento větší procentuální rozdíl by mohl být ovlivněn mediálním světem, v dnešní době je více prostoru, kde lze nalézt názory, recenze. Výzkum A se také shoduje s výzkumem C v důležitosti faktu o menších počtech dětí ve skupině, což je pro rodiče důležité při rozhodování. Je zajímavé sledovat, jak se atributy při rozhodování mění svou míru důležitosti, je to nejspíše větším povědomí a větším rozkvetu lesní mateřských škol a lesních klubů.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala preprimárním vzděláváním v lesních mateřských školách a lesních klubech. V teoretické části jsou kapitoly týkající se historie ve světě i v České republice, také vlivu pobytu venku na celostní rozvoj dítěte, jsou zde popsány principy lesních mateřských škol a lesních klubů. Asociace lesních mateřských škol je také tématem jedné z kapitol teoretické části.

Druhou částí bakalářské práce je část empirická, která se zabývá důvody při rozhodování rodičů o docházce jejich dítěte do lesní mateřské školy nebo lesního klubu a také se zabývá mírou ovlivnění právě těmito důvody. Tento výzkum byl veden dotazníkovým šetřením, a proto se jedná tedy o kvantitativní výzkum. Dotazník byl anonymní a byl vytvořen písemně v online platformě Survio.cz. Při dokončení sběru informací bylo celkem 68 odpovědí, ze kterých byly analyzovány výsledky. Výsledky byly vyjádřeny grafy, které byly následně slovně popsány. Z výsledků bylo odvozeno, že mezi nejvíce ovlivnitelné důvody patří malý počet dětí ve třídě /skupině, vedení k samostatnosti, celodenní pobyt venku, převažující volná hra a učení zkušeností a také budování zdravého vztahu k přírodě.

V této práci lze nalézt odpovědi na některé otázky z oboru předškolního vzdělávání v lesních mateřských školách nebo lesních klubech. Výsledky dotazníkového šetření mohou domocť rodičům, kteří jsou v procesu rozhodování o docházce dítěte do LMŠ nebo lesního klubu, dále také výsledky mohou být nápomoci průvodcům a ředitelům/lkách lesních mateřských škol a lesních klubů, lze z nich totiž vyčíst, na čem rodičům záleží. Dále by tyto skutečnosti vycházející z dotazníkového šetření mohl použít jako směrnici zakladatel nové LMŠ nebo nového lesního klubu. Celá bakalářská práce může také sloužit k osvětě LMŠ a lesních klubů pro širokou veřejnost a pro nabytí nových znalostí průvodcům.

Seznam použitých informačních zdrojů

Tištěné zdroje:

DANIŠ, Petr. *Děti venku v přírodě: ohrožený druh?: Proč naše děti potřebují přírodu pro své zdraví a učení*. [Praha]: Ministerstvo životního prostředí, 2016. ISBN 978-80-7212-610-1.

HANUŠ, Radek a CHYTILOVÁ, Lenka. *Zážitkově pedagogické učení: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Dotisk 1. vyd. Pedagogika. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2816-2.

MIKLITZ, Ingrid. *Der Waldkindergarten*. Weinheim: Beltz, 2005. ISBN 3-407-56260-8.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina a KAPUCIÁNOVÁ, Magdaléna. *Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání*. 1. Dobrá školka. Praha: Raabe, 2013. ISBN 978-80-7496-071-0.

KAPUCIÁNOVÁ, Magdaléna. *Lesní a venkovní pedagogika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-451-8.

KIRCHNEROVÁ, Veronika a RUBEŠOVÁ, Radka. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0505-0.

LÉBLOVÁ, Eliška. *Environmentální výchova v mateřské škole*. 2. Praha: Portál, s.r.o., 2016. ISBN 978-80-262-1149-5

NOVÁČKOVÁ, Jana a NEVOLOVÁ, Dobromila. *Respektovat a být respektován: cesta k sebeúctě a zodpovědnosti*. 2., přepracované vydání. Praha : PeopleComm, 2020. ISBN 978-80-87917-71-8.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školy*. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010a. ISBN 978-80-7212-537-1.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školy*. 2. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2012a. ISBN 978-80-7212-537-1."

WORROLL, Jane a HOUGHTON, Peter. *Rok v lesní škol(c)e*. Brno: Kazda, 2020. ISBN 978-80-88316-77-0.

Internetové zdroje:

ALMŠ. *Petra Jaeger: Jak v Německu zakládali první lesní školku*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/clanek/petra-jaeger-jak-v-nemecku-zakladali-prvni-lesni-skolku>. [cit. 2024-11-16].

ALMŠ. *Jak fungují lesní školky v zimě?* Online. 2024a. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/co-je-lesni-skolka?accordion=jak-funguji-lesni-skolky-v-zime#jak-funguji-lesni-skolky-v-zime>. [cit. 2024-10-24].

ALMŠ. *Seznamte se s ALMŠ*. Online. 2024b. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/o-nas>. [cit. 2024-11-10].

ALMŠ. *Začínající průvodce – roční kurz*. Online. 2024c. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/zacinajici-pruvodce-rocni-kurz>. [cit. 2024-11-05].

ALMŠ. *Historie*. Online. 2024d. Dostupné z: <https://toulcuvdvur.cz/stranka/historie>. [cit. 2024-10-13].

ALMŠ. *Důležité milníky v Asociaci lesních MŠ*. Online. 2024e. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/o-nas>. [cit. 2024-10-21].

ALMŠ. *Legislativa*. Online. 2024f. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/legislativa>. [cit. 2024-11-13].

ALMŠ. *Mapování 2024: Kolik dětí navštěvuje lesní školky a jaká je výše školkovného*. V lese jako doma – Asociace lesních mateřských škol, Online. 2024g. Dostupné z: <https://vlesejakodoma.cz/clanek/mapovani-2024-kolik-deti-navstevuje-lesni-skolky-a-jaka-je-vyse-skolkovneho>. [cit. 2024-11-14].

ALMŠ. *Celý den venku? A není to nebezpečné*. Online. 2024h. Dostupné z: <https://vlesejakodoma.cz/clanek/cely-den-venku-a-neni-to-nebezpecne>. [cit. 2024-11-05].

ALMŠ. *Co je lesní školka?*. Online. 2024ch. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/co-je-lesni-skolka?accordion=jak-funguji-lesni-skolky-v-zime#jak-funguji-lesni-skolky-v-zime>. [cit. 2024-11-25].

CVRČKOVÁ, Luisa, *Lesní mateřská škola jako cesta k příležitosti* [online]. České Budějovice, 2018 [cit. 2024-11-12]. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, PhDr. Marta Franclová, Ph.D. Dostupné z: https://theses.cz/id/vumllh/LMS_JAKO_CESTA_K_PRIROZENOSTI.pdf [cit. 2024-11-02].

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon 283/2021 Sb., stavební zákon, 2021, část 13, číslo 27., Dostupné: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-283> [cit. 2024-11-02].

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon 551/2004 Sb., Školský zákon, 2004, aktualizace 2024, paragraf 34, číslo 9. Dostupné: <https://msmt.gov.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-1-2024> [cit. 2024-11-02].

ENVIWEB. *Na Toulcově dvoře vzniká jedna z prvních lesních školek, klub "Lesníček"*. Online. 2010. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/83214>. [cit. 2024-10-28].

GOŠOVÁ, Věra. *Kolbův cyklus*. Online. 2011. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/K/Kolb%C5%AFv_cyklu#Doporu.c4.8den.c3.a1_literatura_a_odkazy_.3cUpravit_str.c3.a1nku.3e. [cit. 2024-11-20].

JAEGER, Petra. *Jak v Německu zakládali první lesní školku*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/clanek/petra-jaeger-jak-v-nemecku-zakladali-prvni-lesni-skolku>. [cit. 2024-10-23].

KALUŽNÍK. *Na Tišnovsku*. Online. 2024. Dostupné z: <https://kaluznicek.cz/>. [cit. 2024-10-14].

LESOKRUH. *Filozofie lesních školek*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.lesokruh.cz/filosofie-lesnich-skolek/>. [cit. 2024-11-05].

LMŠ STROMÍK, *O Stromíku*. Online. 2024. Dostupné z: <https://stromik.cz/onas/ostromiku>. [cit. 2024-11-05].

LMŠ Šárynka. *Lesní mateřská škola Šárynka*. Online. 2024. Dostupné z: <https://sarynka.cz/lesni-materska-skola/>. [cit. 2024-10-14].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *DOPORUČENÍ pro tvorbu podmínek zakládání a provozu lesních mateřských škol v České republice*. Online. 2024. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi/\\$FILE/OFDN-Doporuceni_LMS-20200717.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi/$FILE/OFDN-Doporuceni_LMS-20200717.pdf) . [cit. 2024-11-13].

MORÁVKOVÁ, Martina. *Lesní mateřské školy (LMŠ) – alternativní způsob předškolního vzdělávání v České republice*[online]. Plzeň, 2013 [cit. 2024-11-18]. Bakalářská práce. Západočeská universita v Plzni, Pedagogická fakulta, Doc. Paedr. Ladislav Podroužek, Ph.D. Dostupné z : <https://naos-be.zcu.cz/server/api/core/bitstreams/2125f479-b3a0-4fc8-83bd-378bd7cfee64/content>

MOTYČKOVÁ, Tereza. *Motivace rodičů k umístění dítěte do lesní mateřské školy a naplnění potřeb dítěte*. Online. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. 2016. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/puom9/BP-Motyckova-425376-pdf.pdf>

MŠMT. *Hodnocení Strategie 2030+: Zlepšila se péče ve školkách i vybavení škol*. Online. In: 2024. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/hodnoceni-strategie-2030-zlepsila-se-pece-ve-skolkach-i>. [cit. 2024-11-23].

SLÁDEČKOVÁ, Tereza. *Jak fungují lesní školky v zimě?*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/sekce/co-je-lesni-skolka?accordion=jak-funguji-lesni-skolky-v-zime#jak-funguji-lesni-skolky-v-zime>. [cit. 2024-11-02].

SOBĚSLAVSKÁ, Vendula. *Lesní alternativa předškolního vzdělávání v České republice zachráněna*. Online. *Envigogika*. 2015, roč. 10, č. 2. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/18023061.491>. [cit. 2024-10-14].

ŠŤASTNÁ, Nikola. *Vývoj vztahu k přírodě a životnímu prostředí u dětí v mladším školním věku*[online]. PhDr. Jan Krajhanzl, PhD. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, PhDr. Jan Krajhanzl, PhD. Dostupné: https://is.muni.cz/th/r90py/KV_Stastna_Nikola_2811_zadani.pdf [cit. 2024-11-16].

TOULCŮV DVŮR. *Emilie Strejčková – zakladatelka Toulcova dvora*. Online. 2008. Dostupné z: <https://toulcuvdvur.cz/stranka/zakladatelka>. [cit. 2024-10-14].

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. Výsledky pilotního výzkumu Kořeny předškolní výchovy. Online. 2012b. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/15293/VYSLEDKY-PILOTNIHO-VYZKUMU-KORENY-PREDSKOLNI-VYCHOVY.html>. [cit. 2024-11-13].

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. Lesní mateřská škola – venku za každého počasí. Online. 2010b. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/7763/LESNI-MATERSKA-SKOLA---VENKU-ZA-KAZDEHO-POCASI.html>. [cit. 2024-10-23].

VOŠAHLÁKOVÁ, Tereza. Lesní mateřské školy – kořeny. Online. 2009. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/3261/LESNI-MATERSKA-SKOLA---KORENY.html>. [cit. 2024-10-23].

ZEMĚ, *Lesní klub ZeMě*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zemezeme.cz/skolka/>. [cit. 2024-11-01].

ZORMANOVÁ, Lucie. Lesní mateřská škola. Online. 2017. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/21325/LESNI-MATERSKA-SKOLA.html>. [cit. 2024-10-13].

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

Já, Karolína Říhová, narozena 2.1. 2001, prohlašuji, že jsem pro psaní textu v mé bakalářské práci na téma Preprimární vzdělávání v lesních mateřských školách a lesních klubech nevyužila žádné funkce umělé inteligence.

Seznam příloh

Obrázek č.1 Mapování ALMŠ 2024 – počet LMŠ a lesních klubů v ČR (zdroj: <https://vlesejakodoma.cz/clanek/mapovani-2024-kolik-deti-navstevuje-lesni-skolky-a-jaka-je-vyse-skolkovneho>)

Obrázek č. 2 – Graf z mapování ALMŠ 2024 – volná hra v LMŠ a lesních klubech (zdroj: <https://vlesejakodoma.cz/clanek/cely-den-venku-a-neni-to-nebezpecne>)

Seznam tabulek

Tabulka č.1 – Shrnutí odpovědí + průměr odpovědí

Seznam grafů

Graf č. 1 – Graf č.1 – Znázornění na otázku „Měli jste již dříve nějaké zkušenosti s lesní mateřskou školou, lesním klubem nebo lesním kroužkem?“

Graf č. 2 – Zpracování odpovědí – celodenní pobyt venku – míra ovlivnění

Graf č. 3 – Zpracování odpovědí – vztah k přírodě – míra ovlivnění

Graf č. 4 – Zpracování odpovědí – imunita – míra ovlivnění

Graf č. 5 – Zpracování odpovědí – počet dětí ve třídě – míra ovlivnění

Graf č. 6 – Zpracování odpovědí – forma odpočinku – míra ovlivnění

Graf č. 7 – Zpracování odpovědí – zkušenosti, doporučení – míra ovlivnění

Graf č. 8 – Zpracování odpovědí – komunita rodičů s podobným pohlede na svět a výchovu dítěte – míra ovlivnění

Graf č. 9 – Zpracování odpovědí –dostupnost LMŠ a lesních klubů– míra ovlivnění

Graf č. 10 – Zpracování odpovědí – nedostatek míst v běžné mateřské škole – míra ovlivnění

Graf č. 11 – Zpracování odpovědí – převažující zkušenostní učení – míra ovlivnění

Graf č. 12 – Zpracování odpovědí – malé množství plastových hraček, převažující hra s přírodními materiály – míra ovlivnění

Graf č. 13 – Zpracování odpovědí –vedení k samostatnosti – míra ovlivnění

Seznam použitých zkratk

ALMŠ – Asociace lesních mateřských škol

BMI – Body Mass Index

ČR – Česká republika

ČŠI – Česká školní inspekce

EVVO – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

LMŠ – Lesní mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MŠ – mateřská škola

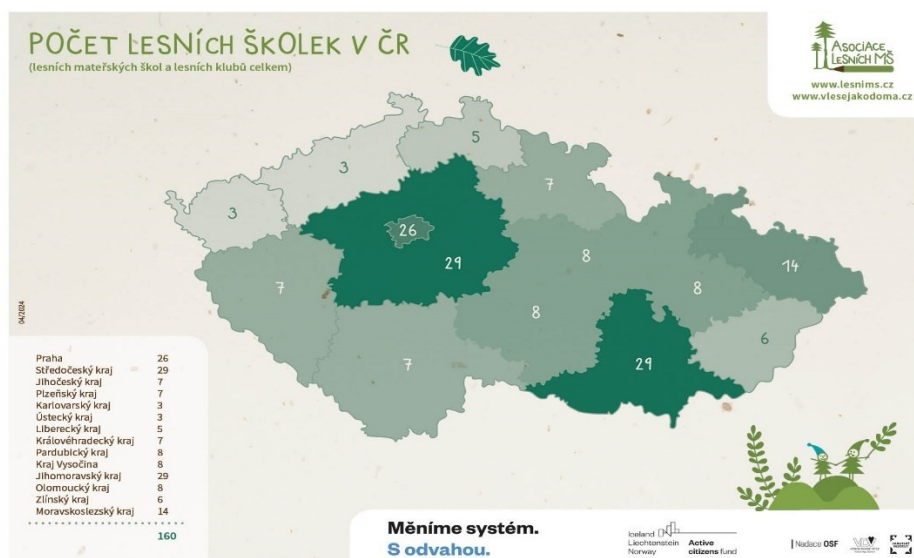
RVP PV – Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

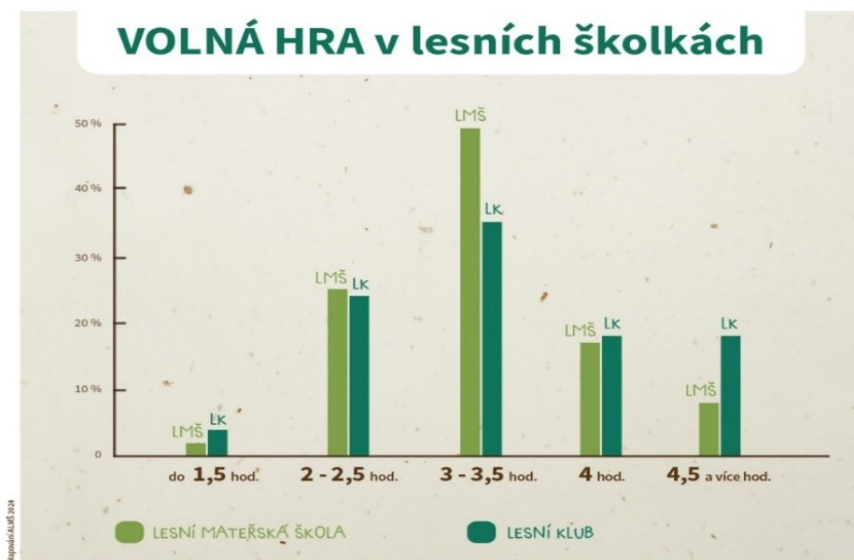
VOŠ – Vyšší odborná škola

Poznámky: V seznamu nejsou uvedeny symboly a zkratky všeobecně známé nebo používané jen ojediněle s vysvětlením v textu.

PŘÍLOHY

Obrázek č.1 Mapování ALMŠ 2024 – počet LMŠ a lesních klubů v ČR (zdroj: <https://vlesejakodoma.cz/clanek/mapovani-2024-kolik-deti-navstevuje-lesni-skolky-a-jaka-je-vyse-skolkovneho>)

Obrázek č. 2 – Graf z mapování ALMŠ 2024 – volná hra v LMŠ a lesních klubech (zdroj: <https://vlesejakodoma.cz/clanek/cely-den-venku-a-neni-to-nebezpecne>)